

ปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ประกอบด้วย

1. เป้าประสงค์ (Goals) คือ กิจกรรม วัตถุประสงค์ คุณลักษณะ ความเชื่อ ความรู้ กิจธุระหรือสภาพความเป็นอยู่ที่บุคคลปรารถนาและต้องการ หรือไม่ต้องการและผู้กระทำพยายามหลีกเลี่ยง ผู้กระทำอาจต้องการ เพื่อตนเองหรือใช้เป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่จะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติ หรือเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงเป้าหมายอื่นๆ

2. ความเชื่อ (Belief orientation) คือ การรับรู้หรือความเข้าใจ (ความคิด ความรู้) ของแต่ละบุคคลหรือของกลุ่มต่อสิ่งที่เกิดขึ้นและลักษณะของสิ่งต่างๆ ทั้งในอดีตปัจจุบันและความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ เหล่านี้ความรู้ที่ผู้กระทำเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการเลือกกระทำทางสังคม ในการกระทำทางสังคมใดๆ ย่อมต้องอาศัยความเชื่ออยู่ด้วยเสมอ

3. ค่านิยม (Value) คือ ความเชื่อในสิ่งที่ควรจะเป็นสิ่งที่ผู้กระทำรับรู้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของวิถีทางในการดำรงชีวิตของบุคคล ความเชื่อในสิ่งต่างๆ เช่น ระบบความเชื่อ ทศนคติ พฤติกรรม กิจการงาน สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ผู้กระทำเชื่อว่าวิถีปฏิบัติบางอย่างเป็นสิ่งที่ดีหรือสังคมเห็นดีเห็นชอบ สมควรที่จะยึดถือปฏิบัติมากกว่าวิธีปฏิบัติอย่างอื่น ค่านิยมของผู้กระทำทางสังคมจะแสดงออกทางทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้กระทำทุกรูปแบบ ดังนั้น ค่านิยมจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมในการชักนำให้ผู้กระทำกระทำไปตามค่านิยม

4. นิสัยและขนบธรรมเนียม (Habit and Customs) คือ แบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้วสืบต่อกันมาด้วยประเพณี และถ้ามีการละเมิดก็จะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่เห็นชอบด้วย ไม่มีทางอนุมัติหรือลงโทษอย่างเด็ดขาดจากรัฐบาลหรือตัวบทกฎหมาย ในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้กระทำทางสังคม ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากแบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้ว

ปัจจัยผลักดัน (Push Factors) ประกอบด้วย

1. ความคาดหวัง (Expectation) คือ การรับรู้ของผู้กระทำทางสังคมว่าผู้อื่นบุคคล กลุ่ม หรือสังคมโดยทั่วไปประสงค์ให้บุคคลเชื่อ รู้สึก หรือประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์นั้น ความคาดหวังประกอบด้วยสิ่งที่ผู้กระทำคาดหวังบุคคลสมควรเชื่อ รู้สึกและประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ผู้อื่นต้องการ ดังนั้น ในการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมของบุคคลส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับความคาดหวังของบุคคลอื่นด้วย

2. **ข้อผูกพัน (Commitment)** คือ สิ่งที่ผู้กระทำเชื่อว่าตนเองผูกพันที่จะต้องกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้นๆ ไม่ว่าจะในอดีตหรือปัจจุบัน บุคคลจะต้องเคร่งครัดต่อประเด็นปัญหาที่ตนเองเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยทางอ้อม ผู้กระทำจะต้องทำตามข้อสัญญาที่ได้ให้ไว้กับผู้อื่นถึงแม้ว่าผู้กระทำอาจจะชอบกระทำอย่างอื่น ซึ่งตนเองก็มีอิสระพอที่จะเลือกกระทำได้ แต่ก็จะไม่ทำข้อผูกพันจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำสังคม เพราะผู้กระทำตั้งใจจะกระทำสิ่งนั้นๆ เนื่องจากรู้สึกว่าคุณภาพตนเองมีข้อผูกพันที่จะต้องทำ

3. **การบังคับ (Forces)** คือ ความเชื่อที่อยู่ในใจของผู้กระทำว่าได้ถูกกำหนดให้ตัดสินใจหรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่ตนเองรู้สึกว่าไม่มีทางเลือกอื่นๆ เหลืออยู่นอกจากจะต้องประพฤติปฏิบัติตาม ปัจจัยการบังคับจะเป็นตัวที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจได้เร็วขึ้น เพราะในขณะที่ผู้กระทำตั้งใจที่จะกระทำสิ่งต่างๆ นั้น อาจจะยังไม่แน่ใจว่าจะกระทำพฤติกรรมนั้นดีหรือไม่ แต่เมื่อมีการบังคับผู้กระทำก็รู้ว่าไม่มีทางเลือกอื่นๆ เหลืออยู่นอกจากตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้น ดังนั้น การบังคับจึงมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม ผู้กระทำมักมีความโน้มเอียงที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเมื่อถูกบังคับให้ทำ

ปัจจัยสนับสนุน (Able Factors) ประกอบด้วย

1. **โอกาส (Opportunity)** คือ ความเชื่อของผู้กระทำที่มีต่อสถานการณ์หรือข้อกำหนดและทางเลือกที่มีอยู่ โอกาสจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำของบุคคล ผู้กระทำมักจะตัดสินใจเข้าร่วมในการกระทำทางสังคม เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าภายใต้สถานการณ์นั้น โอกาสเปิดให้เลือกกระทำได้ ดังนั้น การที่ผู้กระทำตัดสินใจและเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับลักษณะของโอกาสที่มีในสถานการณ์นั้น

2. **ความสามารถ (Ability)** คือ การรับรู้ของผู้กระทำเกี่ยวกับพลังขีดความสามารถของตนในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จนกระทั่งสามารถบรรลุความสำเร็จภายใต้สถานการณ์นั้น การที่ผู้กระทำตระหนักถึงความสามารถของตนเองจะนำไปสู่การตัดสินใจ และการกระทำทางสังคม เพราะรู้ว่าถ้าตัดสินใจกระทำไปแล้วตนเองจะมีความสามารถที่จะกระทำได้นั่นเอง โดยทั่วไปการกระทำพฤติกรรมใดๆ นั้นบุคคลจะพิจารณาความสามารถของตนเองเสียก่อน

3. **การสนับสนุน (Support)** คือ การช่วยเหลือหรือการคัดค้านซึ่งผู้กระทำเชื่อว่าตนเองกำลังได้รับหรือคาดว่าจะได้รับจากผู้อื่นในรูปแบบต่างๆ ซึ่งตัวผู้กระทำเองจะเป็นผู้เลือก ดังนั้น ผู้กระทำมีความโน้มเอียงที่จะตัดสินใจและกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อผู้กระทำรู้ว่าจะได้รับการสนับสนุนจากผู้อื่น การสนับสนุนจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม

ปัจจัยดังกล่าว เชื่อว่าเป็นกลุ่มของเหตุผล (Relevant Cluster of Factors) ของการกระทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดของมนุษย์ กล่าวคือ การที่บุคคลจะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นย่อมมีเหตุผลในการกระทำ แฝงอยู่ทั้งสิ้นและเหตุผลดังกล่าวมิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่จะประกอบด้วยกลุ่มของเหตุผลหลายประการ ซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกันไป

นอกจากนี้ Reeder ยังได้กล่าวเกี่ยวกับปัจจัยหรือสาเหตุที่จะมีผลต่อการกระทำทางสังคม

1. ในสถานการณ์ของการกระทำทางสังคม จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลหลายคน ซึ่งแต่ละคนก็จะมีเหตุผลแต่ละอย่างในการตัดสินใจในการกระทำหรือไม่กระทำ
2. บุคคลหรือองค์การ จะตัดสินใจหรือแสดงการกระทำบนพื้นฐานของกลุ่มเหตุผล ซึ่งผู้ตัดสินใจเองได้คิดว่าสอดคล้องหรือตรงกับความต้องการของเขาในสถานการณ์นั้นๆ
3. ปัจจัยหรือเหตุผลนั้น ผู้ตัดสินใจเองจะตระหนักหรือให้น้ำหนักที่แตกต่างกันในการเลือกเหตุผลหรือปัจจัยที่จะมาใช้อิทธิพลต่อการตัดสินใจ
4. เหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนั้นอาจจะเป็นเหตุผล 5 หรือ 6 ประการหรือมากกว่า จากจำนวนเหตุผลหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำดังที่กล่าวมาแล้ว
5. เหตุผลที่มีต่อการตัดสินใจนั้นไม่จำเป็นจะต้องเกิดขึ้นพร้อมกันในการตัดสินใจเรื่องหนึ่งๆ
6. กลุ่มของปัจจัยหรือเหตุผลที่มีอิทธิพลต่อการกระทำทางสังคม ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงได้
7. ในบางสถานการณ์จะมีบ่อยครั้งที่จะมีทางเลือกสองหรือสามทาง เพื่อที่จะสนองตอบต่อสถานการณ์นั้น
8. ผู้กระทำหรือผู้ตัดสินใจ อาจจะมีทางเลือกโดยเฉพาะซึ่งแตกต่างกันออกไปในบุคคลแต่ละคน
9. เหตุผลที่จะตัดสินใจ สามารถที่จะมองเห็นได้จากทางเลือกที่ถูกเลือกแล้ว

นอกจากระบบความเชื่อแล้ว ในด้านของการรับรู้เรียนรู้ก็มีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลได้ เช่นเดียวกัน ซึ่ง Everett M. Rogers (1981 : 164 - 165) ช้างใน จันทนา เอมมณีรัตน์. 2536 : 37) ได้กล่าวว่า การรับรู้ของบุคคลแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกัน มีผลให้การตัดสินใจของบุคคลในแต่ละเรื่องแตกต่างกัน ซึ่งในกระบวนการตัดสินใจของบุคคลเกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมนั้น Rogers ได้เสนอไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นองค์ความรู้ (Knowledge) เป็นขั้นที่บุคคลได้รับรู้เกี่ยวกับนวัตกรรม และการใช้แต่ยังขาดในรายละเอียดของการรับรู้

2. **ขั้นการจูงใจ (Persuasion)** เป็นขั้นที่บุคคลมีทัศนคติต่อแนวคิดรวมทั้งด้านบวกและด้านลบ และพยายามหาข้อเท็จจริง

3. **ขั้นการตัดสินใจ (Decision)** บุคคลจะประเมินจากขั้นตอนของความรู้และขั้นการจูงใจว่าแนวคิดนั้นมีลักษณะดีพอที่จะตัดสินใจได้หรือไม่ โดยจะต้องขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของบุคคลในการพิจารณา เช่น ในเรื่องความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ระดับการศึกษา ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร รวมทั้งข้อดีและข้อเสียของแนวคิดที่จะตัดสินใจเลือกใช้ ซึ่งข่าวสารข้อมูลทั้งจากสื่อและบุคคลจะมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจ

4. **ขั้นการทดลองปฏิบัติ (Implementation)** ในขั้นนี้จะมีเพียงบุคคลที่ตัดสินใจยอมรับแนวคิดเท่านั้นและจะทดลองปฏิบัติในพื้นที่จำนวนน้อยๆ ก่อนเพื่อดูผลการทดลอง

5. **ขั้นการยืนยัน (Confirmation)** หมายถึงว่า การทดลองทำจริงได้ผลดีก็จะเป็นการสร้าง ความมั่นใจที่จะทำจริงต่อไป แต่ถ้าหากทำต่อไปแล้วมีปัญหาอุปสรรคหรือได้ผลไม่ดีคุ้มค่าก็อาจจะหยุดใช้แนวคิดนี้ได้เช่นกัน อาจจะมีบางรายที่ไม่เคยทดลองทำเลยแต่ดูจากคนอื่นแล้วตัดสินใจยอมรับแนวคิดนั้น

ลักษณะของการตัดสินใจ (อ้างแล้วใน วุฒิชัย จำนวน. 2533 : 11 - 12) ได้แบ่งลักษณะของการตัดสินใจตามสถานการณ์ ดังนี้

1. **การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่แน่นอน (Decision making under certainty situation)** หมายถึง ลักษณะของการตัดสินใจที่ผู้ตัดสินใจสามารถบอกผลได้แน่นอนว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจะมีลักษณะแบบใด เราสามารถกำหนดหรือทำนายผลลัพธ์ได้ ในหลายแนวทาง แต่ในความเป็นจริงมีโอกาสน้อยมากที่จะเกิดสถานการณ์ในลักษณะนี้ ปัญหาอยู่ที่ว่าสถานการณ์จริงนั้นไม่แน่นอนแต่ผู้ทำการตัดสินใจเข้าใจว่าแน่นอน เหตุผลและวิธีการต่างๆ ก็อาจจะไม่เหมาะสมกับความเป็นจริง ดังนั้น การตัดสินใจในลักษณะนี้มักจะเป็นลักษณะของอุดมคติมากกว่าความเป็นจริง

2. **การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ของการเสี่ยง (Decision making under risk situation)** หมายถึง การตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลลัพธ์ที่แน่นอน น้อยกว่าการตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่แน่นอนแต่พอจะทราบ ความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ละเหตุการณ์ว่าเป็นอย่างไร โดยอาศัยทฤษฎีความน่าจะเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบ หรือคาดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตหรือจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ดังนั้น ผู้ตัดสินใจจึงจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีหาข้อมูล หรือรับข่าวสารของเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างดี เพื่อที่จะทำการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่มีความเป็นไปได้หรือได้ผลดีต่อการปฏิบัติมากที่สุด

3. การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน (Decision making under uncertainty situation) คือ การตัดสินใจที่ผู้ตัดสินใจไม่สามารถบอกความเป็นไปได้ของทางเลือกข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ไม่มีโอกาสทราบความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและจะมีสภาวะภายนอกบังคับ คือ ตัวแปรที่ควบคุมไม่ได้ซึ่งผู้ตัดสินใจไม่อาจคาดการณ์ได้ ผู้ตัดสินใจไม่มีโอกาสทราบผลลัพธ์ของแต่ละทางเลือก ดังนั้น ผู้ตัดสินใจจะไม่ทราบว่าทางเลือกใดให้ผลตอบแทนสูงที่สุด

กล่าวโดยสรุปสถานการณ์ของการตัดสินใจทั้ง 3 สถานการณ์มีความสำคัญต่อผู้ทำการตัดสินใจเนื่องจากความผิดพลาดอาจเกิดขึ้นได้ หากผู้ทำการตัดสินใจไม่สามารถแยกแยะสถานการณ์ที่ประสบอยู่ว่าเป็นสถานการณ์ใด ซึ่งทำให้การวิเคราะห์เพื่อที่จะกำหนดทางเลือกและเลือกแนวทางในการปฏิบัติย่อมผิดพลาดด้วย

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด

การศึกษาเด็กเร่ร่อนกับการใช้ยาเสพติดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในที่นี้จะพิจารณาแนวคิดทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กเร่ร่อนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนี้

2.4.1 ความหมายของยาเสพติด

องค์การอนามัยโลก (WHO) ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารใดก็ตามเมื่อรับเข้าสู่ร่างกาย จะโดยการรับประทาน ฉีด สูบหรือดมติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้ว จะทำให้มีผลต่อจิตใจและร่างกายของผู้ได้รับยาหรือสารนั้นในลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะเสพยาหรือสารนั้นต่อไปอีก
2. มีความโน้มเอียงที่จะต้องเพิ่มปริมาณยาหรือสารนั้นมากขึ้นเรื่อยๆ
3. เมื่อหยุดยาหรือสารนั้น จะเกิดอาการขาดยาหรืออยากยา
4. ผู้ที่ใช้ยาหรือสารนั้นเป็นเวลานานจะเกิดผลร้ายต่อสุขภาพทั้งทางร่างกาย และจิตใจ

(กรมการฝึกหัดครู. 2525 : 84 - 85)

เชิดชาย พลานีวิติ (2543 : 17) ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือสารใดก็ตามที่เมื่อบุคคลเสพหรือรับเข้าร่างกายไม่ว่าจะโดยการฉีด สูบ กิน ดื่ม หรือวิธีอื่นๆ ติดต่อกันเป็นเวลานาน ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเมื่อเสพไปได้สักระยะหนึ่งจะทำให้ผู้เสพแสดงออกมาตามลักษณะเหล่านี้

- ผู้เสพมีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะเสพยาชนิดนั้นต่อเนื่องไป และต้องแสวงหามาเสพให้ได้ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม
- ผู้เสพจะเพิ่มปริมาณของยาที่เคยใช้มากขึ้นทุกขณะ
- ผู้เสพจะมีความปรารถนาอยากเสพยาชนิดนั้นอย่างรุนแรงจนระงับไม่ได้ คือ คิดทั้งทางร่างกายและจิตใจ

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2522 มาตรา 4 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 มาตรา 4 (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ - สำนักนายกรัฐมนตรี. 2540 : 10) ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุใดๆ ซึ่งเมื่อเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะด้วยการรับประทาน สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจเป็นสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกายและจิตใจอย่างตลอดเวลาและสุภาพ โดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง กับให้รวมถึงตลอดถึงพืชหรือส่วนของพืชที่ผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตเป็นยาเสพติด หรือสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษ

โดยสรุป ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีใดๆ ก็ตามเมื่อเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้ร่างกายเสื่อมโทรม มีความต้องการยาอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นภาวะติดและอยากยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ ส่งผลทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมลง

2.4.2 ลักษณะของสารเสพติดชนิดต่างๆ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักนายก รัฐมนตรี (2540 : 17 - 19) สรุปลักษณะยาเสพติด ดังนี้

1. มึน (Opium) เป็นพืชล้มลุกชนิดหนึ่ง และเป็นสารเสพติดชนิดแรกที่แพร่หลายก่อนชนิดอื่นๆ มึนสกัดได้จากยางของเปลือกผลฝิ่นดิบ ลักษณะเป็นยางเหนียวสีน้ำตาลไหม้ หรือดำ มีกลิ่น มีรสขม ตัวสำคัญที่ทำให้ฝิ่นเป็นสารเสพติดคือ แอลคาลอยด์ (Alkaloid) แอลคาลอยด์จากฝิ่นมี 2 ชนิด คือ พวกที่ออกฤทธิ์ทำให้เกิดอาการมึนเมา และเสพติดโดยตรง เรียกว่า Phenanthren Alkaloid เช่น มอร์ฟีนกับพวกที่มีฤทธิ์ทำให้กล้ามเนื้ออ่อนคลายตัวเรียกว่า Benzylisoquinokine เช่น papervirine alkaloid

2. มอร์ฟีน (Morphine) เป็นแอลคาลอยด์ที่สำคัญที่สุดของฝิ่น เป็นตัวที่ทำให้ฝิ่นเป็นยาเสพติดและเป็นตัวต้นผู้ให้กำเนิดยาเสพติดชนิดอื่นๆ อีกมากมายหลายชนิดและเป็นตัวที่มีประโยชน์ในทางการแพทย์อย่างมหาศาลด้วย

มอร์ฟีน เป็นผงสีขาว หรือเทาเกือบขาว ไม่มีกลิ่น รสขม มีฤทธิ์สูงกว่าฝิ่นประมาณ 8 - 10 เท่าตัว ปัจจุบันมักพบในรูปอัดเป็นก้อนคล้ายสบู่ ขนาดก้อนละ 450 - 1,000 กรัม ยาเสพติดชนิดนี้ในเมืองไทยผลิตเป็นแท่งสี่เหลี่ยมและมีตราต่างๆ เช่น ตรา 999 ตราหัวไก่ ตรา O.K. เป็นต้น

3. เฮโรอีน (Heroin) มีชื่อทางเคมีว่า "ไดอะซีดีล มอร์ฟีน ไฮโดรคลอไรด์" โดยใช้มอร์ฟีน มาทำปฏิกิริยากับสารอะซีดีลคลอไรด์ หรือกรดแอนไฮดริล อะซีดีล ได้ผลลัพธ์เป็นเฮโรอีนบริสุทธิ์ ซึ่งนับเป็นยาเสพติดที่ร้ายแรงที่สุด เพราะมีฤทธิ์ร้ายแรงกว่ามอร์ฟีนประมาณ 3 - 8 เท่า แรงกว่าฝิ่นถึง 80 เท่าตัว และถ้าทำให้บริสุทธิ์จะมีฤทธิ์แรงกว่าฝิ่นถึง 100 เท่าตัว เฮโรอีน ที่ระบาคอยู่ในขณะนี้ มี 2 ชนิด ด้วยกันคือ

3.1 เฮโรอีนบริสุทธิ์ เป็นผงละเอียดสีขาว คล้ายแป้ง ไม่มีกลิ่น รสขมจัด เรียกเฮโรอีนเบอร์ 4 หรือผงขาว นิยมเสพโดยการฉีดเข้าเส้นเลือด

3.2 เฮโรอีนไม่บริสุทธิ์เป็นเฮโรอีนที่มีสารอื่นเจือปน เช่น สารหนู สตริกนิน (ที่ใช้เป็นยาเบื่อ) ยานอนหลับ เป็นต้น เรียกกันว่า เฮโรอีนเบอร์ 3 หรือไอระเหยมีสีต่างๆ หลายสีแล้ว แต่ว่าจะผลิตมาจากแหล่งใด เช่น สีม่วงอ่อน สีชมพู สีเหลือง สีดินลูกรัง

4. ยากลประสาทหรือบางรายที่เรียกว่า ยากล่อมประสาท เป็นยาที่ทำให้ประสาทชา มีอาการง่วง มีอยู่หลายชนิดที่ใช้มากได้แก่

4.1 เซคโคนาล เป็นยาอยู่ในแคปซูลเล็กสีแดง มีนามแฝงเรียกว่า เหล้าแห่ง ไก่แดง ปีกาแดง

4.2 เพนโตบาร์บิทัล เป็นยาบรรจุในแคปซูลสีเหลืองพวกนี้เรียกว่า เหล้าสีเหลือง

4.3 อิมบารบิทัล เป็นยาอยู่ในแคปซูลสีฟ้า เรียกว่า นกสีฟ้า

4.4 เมโพรบาเทท (Meprobamate) เป็นยากล่อมประสาทที่ระบาคมากในหมู่วิจัยรุ่น และยานอนหลับอื่นๆ ที่มีใช้บาร์บิทูเรท เช่น โบริไมด์ ทาราดิไรด์ ฯลฯ

5. ยากล่อมประสาทมีอยู่หลายชนิด เช่น แอมเฟตามีน คาเฟอีน โคคาอีนและโบกระท่อม เป็นต้น

5.1 แอมเฟตามีน (Amphetamine) เรียกตามภาษาตลาดว่า ยาบ้า หรือยารยันหรือ ยานกั้วง เป็นยาที่เสพติดเป็นนิสัยได้ลักษณะเป็นเม็ดเป็นผง เป็นแคปซูล ส่วนมากเป็นสีขาวชนิดเป็นน้ำสำหรับฉีดก็มี

5.2 ไบกระพ้อม กระพ้อมเป็นต้นไม้ยืนต้นขนาดกลางที่มีแก่น เป็นไม้เนื้อแข็งพบในทวีปเอเชีย ไบของต้นกระพ้อมมีลักษณะคล้ายไบกระดังงา มีทั้งชนิดก้านและเส้นใบสีแดงและชนิดก้านและเส้นใบสีเขียว ดอกกลมโตเท่าผลพุทรา รอบๆ ผลคลุมด้วยเกสร สีแดง ลักษณะคล้ายดอกกระถิน ไบกระพ้อมเป็นสิ่งเสพติดที่ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท

6. ยาหลอนประสาท ยาจำพวกนี้มีผลโดยตรงต่อจิตใจ โดยทำให้ประสาทรับรู้ทำงานผิดปกติที่ใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน ได้แก่ แอลเอสดี (LSD) เมสคาลิน (Mescaline) ดีเอ็มที (DMT) เอสทีพี (STP) และกัญชา

6.1 แอลเอสดี (LSD) เป็นสารสังเคราะห์จากเชื้อรา Ergot ที่ขึ้นอยู่บนข้าวไรย์และข้าวสาลี ต่อมามีคนค้นพบวิธีสังเคราะห์ แอลเอสดี โดยไม่ต้องอาศัยเชื้อรา เรียกชื่อว่า Lyaeic Acid Diethylamide หรือ L.S.D มีลักษณะเป็นผงสีขาว ไม่มีรส ไม่มีกลิ่น

6.2 กัญชา เป็นพืชล้มลุกในเขตร้อนดอกและใบของต้นกัญชาตัวเมียจะมียางเหนียวๆ ปกคลุมอยู่ ยางเหนียวๆ นี้เป็นสารชนิดหนึ่งที่ต้นกัญชาผลิตออกมา เพื่อปกคลุมใบอ่อนและดอก เพื่อป้องกันความร้อนจากแสงแดดซึ่งในบริเวณที่แดดร้อนมากก็จะมียางเหนียวๆ มากยางนี้เรียกว่า Tetrahydro - Cannabinol หรือ THC ซึ่งเป็นสารเสพติด

กัญชานี้รู้จักในชื่อต่างๆ เช่น Cannabis Marihuna Hashish Bhang Ganja Hemp Pot Charas Weed Grass

7. แอลกอฮอล์ - สุรา เป็นผลผลิตที่ได้มาจากการหมักของพวกแป้งหรือน้ำตาล โดยเชื้อราบางชนิด สารสำคัญที่อยู่ในเหล้าคือ แอลกอฮอล์ วงการแพทย์เรียกเอธานอล หรือเอธิแอลกอฮอล์ ซึ่งมีคุณสมบัติในการกดประสาทส่วนกลาง

8. สารประเภทโหระเหยงจากสารเคมี มีผู้นำมาสูดดมเพื่อให้เกิดการมึนเมาอารมณ์เลื้อนลอย เคลิ้มฝัน ถ้าเสพมากๆ จะเกิดอาการคลื่นคลั่งทางจิตได้ เช่น ทินเนอร์ (น้ำยาล้างเล็บ) น้ำมันเบนซิน น้ำยาซักแห้ง เป็นต้น ที่มีผู้นิยมใช้มากในปัจจุบัน คือ ทินเนอร์ รองลงมาคือ น้ำมันเบนซิน

9. บุหรี่ เป็นสารที่มีฤทธิ์ในการกระตุ้น คือ นิโคติน ซึ่งถือว่าเป็นสารเสพติด โดยเฉลี่ยบุหรี่ต่อมวนจะมีนิโคติน 6 - 8 มิลลิกรัม นิโคตินสามารถดูดซึมเข้าสู่ร่างกายในช่องทางเดินระบบอาหารและระบบหายใจ แม้จะสูดโดยไม่อึดควันเข้าปอดก็สามารถดูดซึมเข้าสู่ร่างกายได้ในช่องปาก นอกจากนี้ในควันบุหรี่ยังมีสารเคมีอีกหลายชนิดที่เป็นพิษต่อ ร่างกาย เช่น ทาร์ (สารคล้ายน้ำมันดิบ) คาร์บอนมอนนอกไซด์ ไนโตรเจนไดออกไซด์ ไฮโดรเจนไซยาไนด์ ดี.ดี.ที และมีสารพวกกัมมันตภาพรังสีที่สำคัญคือ สารโพโลเนียม 210 ซึ่งมีรังสีแอลฟาที่เป็นสาเหตุให้เกิดโรคมะเร็ง

2.4.3 ชนิดยาเสพติดที่แพร่ระบาดในกลุ่มเด็กวัยรุ่น

ยาเสพติดที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษพุทธศักราช 2522 มีทั้งหมดน้อยกว่าชนิดแต่ในที่จะกล่าวถึงชนิดที่สำคัญๆ และกำลังแพร่ระบาดอยู่ในกลุ่มเด็กและวัยรุ่น ซึ่งเข้ารับการศึกษาในสถานศึกษามีอยู่ 3 ชนิด คือ เฮโรอีน ยาน้ำ และสารระเหย (แนวทางการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา, คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2542 : 1 - 2)

1. เฮโรอีน (Heroin) สกัดจากมอร์ฟีน โดยกรรมวิธีทางเคมีกับน้ำยาอะซิติกแอนไฮไดรด์เฮโรอีน มีความร้ายแรงกว่ามอร์ฟีนประมาณ 4 - 8 เท่า และร้ายแรงกว่าฝิ่นประมาณ 30 - 45 เท่า เฮโรอีนมี 2 ชนิด

1.1 เฮโรอีนบริสุทธิ์ เรียกว่า เฮโรอีนเบอร์ 4 เป็นผงละเอียดสีขาว ไม่มีกลิ่น รสขม จัดวิธีใช้ สูบ หรือผสมน้ำฉีดเข้าร่างกาย

1.2 เฮโรอีนผสม เรียกว่า เฮโรอีนเบอร์ 3 หรือ โคระเหยเป็นเฮโรอีนไม่บริสุทธิ์ เพราะมีส่วนผสมของสารอื่นๆ ลงไปด้วย เช่น สารหนู สติกันนิท กรดประสานทอง ยานอนหลับและสีต่างๆ เป็นเกล็ดสีม่วงอ่อน สีดินรังสีน้ำตาลใช้สูบ

ผลเสีย ผู้ใช้เฮโรอีน ร่างกายผอมซีด นัยน์ตาเหลืองบางคนหน้าตาคล้ำ ริมฝีปากเขียว ดวงตาเหม่อลอย น้ำหนักตัวลดลงอย่างรวดเร็ว สมองเสื่อมความคิดอ่านและความจำเรื่องซ้ำ ฟุ้งซ่าน อารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย มักมีความวิตกกังวลเสมอ ง่ายต่อการชักจูงให้กระทำการใดๆ โดยไม่เกรงกลัวต่อความผิดและกระทั่งอาชญากรรม

เฮโรอีนเป็นยาเสพติดที่มีฤทธิ์มากกว่าฝิ่นและมอร์ฟีน ติดง่ายแต่เลิกสูบยากกว่ามอร์ฟีนหรือฝิ่นมาก ทอลองใช้เพียงไม่กี่ครั้งก็ติดได้ทันที ฤทธิ์ของเฮโรอีนทำให้วังง งุนงง และหลับสนิทมาก อาจมีคลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร ร่างกายผอมอย่างรวดเร็ว ซ่อนเพลีย หมดความคิดอ่านกระตือรือร้น ไม่อยากทำงาน หงุดหงิด โกรธง่าย ต้องการเสพยามากขึ้นและบ่อยขึ้น มักก่ออาชญากรรมได้เสมอ เพื่อให้ได้ยามักจะอายุสั้นสาเหตุการตายมักมีโรคแทรกหรือผลอดตัวใช้ยาเกินขนาดไป

2. แอมเฟตามีน (Amphetamine) หรือยาบ้า ในปี ค.ศ. 1887 ได้มีการค้นพบวิธีสังเคราะห์ Amphetamine ขึ้นเป็นครั้งแรกโดย Gardon A. Alles ต่อมาปี พ.ศ. 1930 Priese และเพื่อนร่วมงานได้ พบว่า แอมเฟตามีนมีฤทธิ์ทำให้หลอดเลือดหดตัวเล็กน้อยและทำให้ความดันโลหิตสูงขึ้นอีก 2 ปี บริษัทผลิตยา Smith Kine and French ได้นำเอาแอมเฟตามีนมาผลิตเป็นยาสุดคมแก้หวัดคัดจมูกให้ชื่อว่า Bazedrin ihalar ซึ่งต่อมาพบว่า ยานี้ทำให้เกิดการเสพติด

จึงเลิกใช้ ปี ค.ศ. 1933 Alles พบว่า แอมเฟตามีน มีฤทธิ์ทำให้หลอดเลือดขยายกระตุ้นการหายใจ และกระตุ้นสมอง Prinzmetal และ Bloomberg จึงได้นำเอาฤทธิ์ในการกระตุ้นสมองของ แอมเฟตามีนมารักษาโรคง่วงหลับ (Narcolepsy) เป็นครั้งแรก ปี ค.ศ. 1935 หลังจากนั้นมาก็ได้มีการนำมาใช้เป็นยาลดน้ำหนักหรือความอ้วน ใช้ในผู้ป่วยที่มีอาการอ่อนเปลี้ย ผู้ป่วยที่มีอาการ ซึมเศร้า ใช้เป็นยาแก้ง่วงและใช้เป็นยาพิษสำหรับยาที่กดประสาทส่วนกลางหรือกดสมอง

การนำแอมเฟตามีนมาใช้ในทางที่ผิดเป็นปัญหาของสังคมในปัจจุบัน คือ การนำมาใช้กินเพื่อทำงานให้หนักหรือทนมากกว่าปกติ มีลักษณะเป็นเม็ดหรือแคปซูล

ผลเสีย

1. แอมเฟตามีน เมื่อกินเข้าไปแล้วก่อให้เกิดความเครียด เป็นสารกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวไม่ช่วยสมองที่อ่อนเปลี้ยให้จดจำได้ ซึ่งทำให้ทำงานหรืออ่านตำราเรียนได้ทันแต่เปล่าประโยชน์

2. ก่อให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรง เมื่อใช้แอมเฟตามีนในหมู่ผู้ขับรถบรรทุกใหญ่เกิดความเครียด การจำกัดเวลานอน ต้องขับรถในเวลากลางคืน และต้องเร่งขับรถให้ทันเวลาในการขับรถยนต์ทางไกล เมื่อเสพยาบ้าแล้ว พยาบ้าหมดฤทธิ์ก็จะเกิดการง่วงนอนและอ่อนเปลี้ยเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

3. สารระเหย (Volatile Solvents) เป็นสารประกอบอินทรีย์เคมีพวกไฮโดรคาร์บอน ที่ได้จากน้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาติ เป็นสารระเหยได้ง่ายในอุณหภูมิปกติสารเหล่านี้ใช้เป็นส่วนผสมในผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประจำครัวเรือนซึ่งอยู่ในรูปของตัวทำละลาย เช่น พลาสติกซีเมนต์ แลคเกอร์ ทินเนอร์ น้ำยาล้างเล็บ น้ำมันก๊าด น้ำมันเบนซินและในรูปของน้ำ ยาฟันปลอม เช่น สเปรย์ฉีดผม น้ำยากำจัดกลิ่น ฯลฯ

คนที่สูดดมสารระเหยประจำจะไอและระแอมบ่อยๆ เพราะสารระเหยพวกไฮโดรคาร์บอนทำให้เกิดการระคายเคืองต่อเยื่อภายในจมูกและปาก การสูดดมสารระเหยอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุถึงแก่ชีวิต เพราะสารนี้ไปทำให้หัวใจเต้นผิดปกติ หรือตายเนื่องจากเกิดการขาดออกซิเจน

โทษพิษภัยที่ร้ายแรงของสารระเหย คือ

- ทำลายประสาทและสมอง ทำให้เกิดประสาทหลอน ความจำเสื่อม
- ทำลายระบบโลหิต ทำให้เกิดภาวะโลหิตจาง มะเร็งในเม็ดเลือด
- ทำลายระบบกล้ามเนื้อ ชัมพาด ขาดการควบคุม ตัวสั่น
- ทำลายระบบทางเดินหายใจ หลอดลมอักเสบ ปอดอักเสบ เลือดออกที่เยื่อจมูก
- ทำลายระบบหัวใจและหลอดเลือด ทำให้หัวใจวายหลอดเลือดแตกได้ง่าย

- ทำลายระบบทางเดินอาหาร มีเลือดออกในกระเพาะอาหาร ปวดท้องอย่างรุนแรง อาเจียน
- ทำลายระบบทางเดินปัสสาวะ ทำให้เกิดการกดประสาท มึนงง เหนื่อยเพลง
- การทำลายทุกระบบของร่างกายต่อการให้สารระเหยนี้ ยากแก่การบำบัดรักษา ให้คืนสู่สภาพปกติ มีแต่ทรมานและตายหรือพิการตามอวัยวะส่วนต่างๆ จะทำให้เกิดการติดยา โดยแบ่งยาเสพติดออกเป็น 3 ประเภท คือ แบ่งตามฤทธิ์ของยา แบ่งตามแหล่งที่เกิดของยา และแบ่งตามลักษณะของสารที่ใช้ในวงการแพทย์ และยาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดในเด็กวัยรุ่น และเด็กในนักเรียนในสถานศึกษาปัจจุบันมี 3 ประเภท คือ เฮโรอีน ยาบ้าและสารระเหย

2.4.4 สาเหตุของการเสพยาเสพติด

สาเหตุที่ทำให้เยาวชนหันไปติดสารเสพติด มีหลายประการด้วยกัน คือ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2525 : อ้างถึงใน ปรีชาชาติ พรหมสุวรรณ. 2544 : 11)

1. เกิดจากตัวเยาวชนเอง สาเหตุส่วนนี้อาจมาจาก

1.1 ความบกพร่องทางร่างกาย อันเนื่องมาจากความพิการต่างๆ โดยกำเนิดหรือเกิดขึ้นภายหลัง จำเป็นต้องทนมีริ้วรอยในสังคมด้วยความกดดันจากการล้อเลียน ดุด่า หรือดูถูกละทิ้ง หรือให้ความเห็นใจเด็กจนเกินเหตุ ทำให้ผู้พิการเหล่านี้เกิดความหงุดหงิด มีปมด้อย ไม่เป็นตัวของตัวเอง ขาดกำลังใจ ไม่กล้าสู้สภาพความเป็นจริงของตน ดังนั้น บุคคลเหล่านี้จึงหาทางออกโดยการแสวงหาที่พึ่งหรือแสวงหาที่พึ่งทางใจ เพื่อทดแทนสิ่งต่างๆ ด้วยการเสพยาเสพติดหรือก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆ

1.2 เกิดการเจ็บป่วยเรื้อรัง ทั้งที่ทราบสาเหตุและไม่ทราบสาเหตุ แล้วใช้ยานั้นเพื่อรักษาการเจ็บป่วยเป็นประจำจนเกิดการติดยา

1.3 เกิดจากความบกพร่องทางสภาพจิตใจ จากการศึกษาผู้ที่ติดสารเสพติดพบว่า มีสภาพจิตใจหลายประเภทที่อาจเป็นเหตุนำไปสู่การติดสารเสพติด ได้แก่

1.3.1 ผู้เป็นโรคจิตหรือโรคประสาท เช่น โรคจิตเภท อาจใช้สารเสพติดเพื่อระงับอาการและต้องใช้อยู่บ่อยๆ จึงติดสารเสพติด

1.3.2 บุคลิกภาพผิดปกติ เช่น เด็กเกรงไม่ชอบอยู่ในกรอบประเพณี ชอบเล่นการพนัน ชอบรังแกและแกล้งผู้อื่น ชอบหนีโรงเรียน เป็นต้น สภาพจิตดังกล่าวนี้ อาจเป็นมาแต่กำเนิดหรือเกิดจากภาวะเลี้ยงดูในระยะแรก เด็กพวกนี้จะหันเข้าใช้และติดสารเสพติด หาสารเสพยาติค้นหาได้ง่าย

1.3.3 บุคลิกภาพอ่อนแอ ผู้ที่อ่อนแอไม่เป็นตัวของตัวเองชอบอิง และพึ่งพาผู้อื่นอาจตกเป็นเหยื่อของสภาวะแวดล้อม ที่สารเสพติดหาได้ง่ายและมีเพื่อนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องชักจูงหรือหลอกลวงไปใช้สารเสพติด โดยตัวเองไม่มีกำลังพอที่จะหักห้ามไม่ให้กระทำได้ บุคคลเหล่านี้หากมีค่านิยมผิดไปจากปกติด้วยแล้วยังมีโอกาสเกิดปัญหาสารเสพติดได้มาก บางคนอาจชอบไลดเอนหรือชอบเสี่ยงอันตราย เสี่ยงอันตรายยิ่งอยากลอง บางคนมีความพอใจที่สามารถกระทำในสิ่งที่ผิด แล้วไม่ถูกจับได้หรือสามารถเลี่ยงพ้นได้ การขาดแนวความคิด ความไม่แน่ใจในตัวเองการขาดระเบียบวินัยตลอดจนการขาดความหวังในอนาคต ทำให้เยาวชนบางคนหลงทางและไม่สามารถหาวิธีแก้ปัญหาได้ เมื่อประสบปัญหาต่างๆ ก็หันไปพึ่งสารเสพติดจะเห็นได้ว่าสภาพทางจิตบางประเภทเป็นตัวการผลักดันให้คนเข้าไปใช้ และติดสารเสพติดและสภาพทางจิตบางอย่าง ทำให้ทนต่อแรงผลักดันของสภาวะแวดล้อมไม่ได้เลยนำไปสู่ปัญหาสารเสพติด

2. เกิดจากบิดามารดา ผู้ปกครอง และบรรยากาศภายในบ้าน

บิดามารดาและบรรยากาศภายในบ้าน เป็นสิ่งสำคัญที่สุดประการแรกที่หล่อหลอมเยาวชนให้เกิดผลเช่นไรในอนาคต สิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่จะช่วยสร้างบุคลิกภาพที่สมบูรณ์และสุขภาพจิตที่ดีในเยาวชนก็คือ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ยกย่องนับถือกันและพึ่งพิงแม่ต่างก็รักลูก เยาวชนก็จะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตและมีความสุข ถ้าเยาวชนขาดความสุขขาดความมั่นคงทางจิตใจ ความบกพร่องของบุคลิกภาพหรือความผิดปกติอื่นๆ ก็จะตามมา

สาเหตุที่ทำให้เยาวชนขาดความมั่นคงทางจิตใจแล้วหันไปหาสารเสพติด อันเนื่องมาจากผลสะท้อนจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา บรรยากาศภายในบ้าน พอสรุปได้ดังนี้

2.1 ลักษณะของที่อยู่อาศัย อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมและมีสารเสพติดจำหน่ายอยู่ทั่วไป

2.2 การปกครองของบิดามารดา ผู้ปกครอง

2.2.1 ตามใจ ทำให้เยาวชนประพฤติผิดระเบียบ

2.2.2 กวดขัน ทำให้เกิดการล่องตี และประพฤติผิดในทางต่อต้าน

2.2.3 ละทิ้ง ทำให้เยาวชนขาดความอบอุ่น

2.3 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

2.3.1 ยากจนเกินไป เยาวชนเกิดความคับข้องใจ หาทงออกในทางที่ผิด

2.3.2 ร่ำรวยเกินไป จะหาความสุขต่างๆ ประพฤติไม่เหมาะสมกับวัย

2.4 เจตคติของบิดามารดา ผู้ปกครอง

2.4.1 ไม่ทราบจิตวิทยาเกี่ยวกับเด็ก

2.4.2 ไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน

2.4.3 ไม่เห็นคุณค่าของการเรียน

2.5 ความประพฤติของบิดามารดาไม่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชน บิดามารดานิยมนำดีลุ่มหลงในอบายมุข เล่นการพนัน เสพสารเสพติด ทำผิดกฎหมาย ทะเลาะวิวาทกันเนืองๆ บางครอบครัวส่งเสริมในสิ่งที่ผิดเพี้ยน ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้เยาวชนประพฤติไม่สมควร

2.6 ความไม่สามัคคีในครอบครัว ความแตกแยกหรือการหย่าร้างในครอบครัว ความไม่ผาสุกที่มาจากนอกครอบครัว เช่น บิดามารดาถูกรังแกจากผู้อื่น

2.7 บิดามารดาไม่ได้ส่งเสริมให้เยาวชนได้ทำงานตามวัย หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมของบ้านทำให้เด็กมีเวลาว่างมากออกไปเที่ยวนอกบ้านกับเพื่อนๆ และถูกชักจูงไปในทางที่ไม่สมควร

3. เกิดจากโรงเรียน ครู และเพื่อน

สภาพของโรงเรียนเปรียบได้กับบ้านที่สองของนักเรียน มีครูเป็นพ่อแม่ มีเพื่อนเป็นที่ เป็นน้อง เมื่อนักเรียนมาโรงเรียนย่อมต้องการความรักความอบอุ่น ความสัมพันธ์ที่ดีจากผู้ที่เกี่ยวข้อง จากครู จากเพื่อนหรือจากทั้งสองฝ่าย การต้องการความรักจากเพื่อนเป็นสัญชาตญาณของวัยรุ่น ความต้องการการยอมรับในสังคมเป็นธรรมชาติในตัวคนที่ต้องแสดงออก เมื่อเกิดการรวมกลุ่มการแสดงออกของกลุ่มขึ้นอยู่กับความคิดและตัดสินใจโดยใช้เหตุผลของผู้ในกลุ่มนั้นว่า กลุ่มจะแสดงพฤติกรรมไปในทางใดและส่วนที่ผลักดันพฤติกรรมต่างๆ เหล่านี้ก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนนั่นเอง

3.1 สาเหตุจากโรงเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่ช่วยพัฒนา ทั้งทางร่างกายและจิตใจของนักเรียน หากสถานที่เรียนและสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสม ขาดการควบคุมกวดขันทางระเบียบวินัย หรือขาดการบริการแนะแนวที่ดี ในโรงเรียนจะทำให้นักเรียนไม่สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมได้

3.2 สาเหตุจากครู ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะหล่อหลอมนักเรียนให้เป็นคนดีต่อไป หากครูขาดความรู้ ความเข้าใจในความต้องการของนักเรียน หรือครูเข้มงวดเกินไปจะทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจ หากทางออกไปในทางผิดๆ เช่น หนีโรงเรียนใช้สารเสพติด

3.3 สาเหตุจากเพื่อน การคบเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญที่ชักนำนักเรียนไปคิดสารเสพติดในวัยรุ่นนี้ เพื่อนฝูงเป็นผู้มีอิทธิพลมากกว่าบิดามารดา ในวันนี้ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและมักจะสร้างพฤติกรรมที่เป็นปัญหาขึ้นแก่สังคม เด็กมักชอบเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อน และรู้สึกว่าการ

เป็นสมาธิที่ตนเองยิ่งใหญ่มีเสรีภาพเต็มที่ พฤติกรรมของเด็กเหล่านี้บางครั้งรุนแรงมากโดยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง ถ้าหากไม่มีการควบคุมดูแลที่ดีแล้วการคบเพื่อนแล้วก็ชักนำไปสู่หนทางแห่งความชั่ว

4. เกิดจากสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงในสังคม สภาพสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้รายได้ไม่สมดุลกับรายจ่ายในการดำรงชีวิต บิดามารดและครูต้องทำงานพิเศษเพิ่มขึ้นจึงขาดความเอาใจใส่กวดขันความประพฤติของเด็กนักเรียน หรือบิดามารดาแยกทางไม่มีดีในการครองชีพ เช่น คำของเดือน คำสารเสทิต เปิดบ่อนในบ้าน ทำให้เด็กนักเรียนประพฤติผิดระเบียบวินัยนอกจากนี้ สิ่งล่อใจที่เด็กได้รู้เห็นจากสื่อมวลชนและสังคม มีสถานที่เข้ายวนไปในทางที่ชั่วมากมายจากบ้านพักและโรงเรียน มีตัวอย่างเลวให้ได้เห็นได้ยินทุกวัน เช่น มีช่องโถกานี แหล่งคำและแหล่งมั่วซุมเสพยาเสทิต ในคัสลับ หรือสถานที่เล่นก๊วยหนันอยู่ใกล้ หรือจากหนังสือ เอกสารที่เป็นไปในทางชั่วและเสื่อมเสียศีลธรรม การฟังวิทยุ การเดินจากโทรทัศน์และภาพยนตร์ที่เป็นตัวอย่างเลวทำให้จำและประพฤติตามทำให้เด็กอยากทดลอง

2.4.5 ลักษณะที่สังเกตได้ของผู้ติดยาเสทิต (เจ็ดชาย หลานวิดี. 2543: 18)

1. คาโรย ขาดความกระปรี้กระเปร่า น้ำมูกน้ำตาไหล ริมฝีปากเขียวคล้ำแห้งและแตก (เสทโดยการสูบ)
2. เหนื่อยออกมาก กลั่นตัวแรง หูดงาไม่สัมพันธ์กับความจริง
3. มีร่องรอยการเสทยา โดยการขีดที่บริเวณแขนตามแนวเส้นโลหิต
4. ห้องแขนมีรอยแผลเป็นที่เกิดจากการกัดตัวของมีคมตามขวาง (ติดเส้นเอ็น หักกล้ามเนื้อประสาท ยาระงับประสาท)
5. ใส่แว่นตากองแสงเข้มเป็นประจำ เพราะม่านตาขยายและเพื่อปกปิดนิมิตตาสีแดงก่ำ
6. มักสวมเสื้อแขนยาวปิดรอยขีดยา

2.4.6 องค์ประกอบของปัญหาเสทิต

คน ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน จิต และอารมณ์ที่แปรปรวนทำให้ต้องหันไปพึ่งยาเสทิต ยา มีทั้งประโยชน์และโทษขึ้นอยู่กับฤทธิ์ ขนาดของยา และระยะเวลาของการใช้ซึ่งผู้ใช้ต้องรู้จักการใช้ยาในทางที่ถูก เพราะยาที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ทำให้เกิดภาวะเสทิตได้

สิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันสภาพสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม มีผลกระทบต่อคนซึ่งมีสภาวะทางกายและทางจิตที่ไม่มั่นคง ผลักดันหรือชักจูงให้ไปใช้ยาเสทิตได้ง่าย

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม

2.5.1 ความหมายของการสนับสนุนทางสังคม

กิติพัฒน์ นนทปัทมะคุลย์ (2535 : 170) การสนับสนุนทางสังคมหรือแรงสนับสนุนทางสังคมหรือการเกื้อกูลทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลในสังคมได้รับความรักความเอาใจใส่เห็นคุณค่า ได้รับการยกย่อง มีความผูกพันซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกเป็นส่วนร่วมในสังคมเดียวกัน มีการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น การให้คำแนะนำ การให้สิ่งของ การประเมินเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น การให้ความช่วยเหลือโดยมาเป็นแรงงาน ให้เวลา ให้ความคิดเห็น ให้ข้อมูลข่าวสาร การสนับสนุนทางสังคม มีผลต่อภาวะจิตใจ อารมณ์ มีขอบเขตครอบคลุมทั้งการให้ การรับจากบุคคลในครอบครัวแต่ละองค์ประกอบญาติพี่น้อง เพื่อนักเรียน เพื่อนบ้าน เพื่อนที่ทำงาน ครู อาจารย์ คนในชุมชน บุคลากรในวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นต้น

บุญเยี่ยม ตระกูลวงศ์ (2528 : 171) ให้ความหมายของการสนับสนุนทางสังคมไว้โดยใช้คำว่า "แรงสนับสนุนทางสังคม" หมายถึง สิ่งที่ได้รับแรงสนับสนุนได้รับการช่วยเหลือด้านข้อมูลต่างๆ ข่าวสาร วัตถุประสงค์ สิ่งของหรือการสนับสนุนด้านจิตใจจากผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลแล้วมีผลทำให้ผู้รับนำไปปฏิบัติในทิศทางที่ผู้รับต้องการ

กล่าวโดยสรุป การสนับสนุนทางสังคม คือ การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ซึ่งการสนับสนุนทางสังคมอาจแบ่งได้ 3 ประเภท คือ 1) การสนับสนุนด้านสิ่งของต่างๆ 2) การสนับสนุนด้านจิตใจ อารมณ์ เช่น การให้กำลังใจ ให้ความคิดเห็น เป็นต้น 3) การสนับสนุนความรู้ด้านต่างๆ

2.5.2 หลักการสนับสนุนทางสังคม

หลักการสำคัญของการสนับสนุนสนับสนุนทางสังคม (อ้างใน อภิวิติ อรรมาธิกุล, 2541 : 35 - 36)

1. กระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ที่ทำหน้าที่เป็น "ผู้ให้" และผู้ที่ทำหน้าที่หลักเป็น "ผู้รับ" การสนับสนุน

2. กระบวนการติดต่อสื่อสารโดยทั่วไปประกอบด้วย

2.1 ข้อมูลข่าวสารที่ทำให้ "ผู้รับ" เชื่อว่ายังมีคนที่เอาใจใส่มีความรักและมีความหวังติดต่อตนอย่างจริงจัง

2.2 ข้อมูลข่าวสารที่ทำให้ "ผู้รับ" รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับในสังคม

2.3 ข้อมูลข่าวสารที่ทำให้ "ผู้รับ" เชื่อว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสามารถทำประโยชน์แก่สังคมได้

3. ปัจจัยนำเข้าไปในระบบการสนับสนุนซึ่งอาจอยู่ในรูปของข้อมูลข่าวสาร วัสดุสิ่งของ หรือแรงสนับสนุนทางด้านจิตใจ

4. การช่วยให้ " ผู้รับ " ได้รับความรู้ถึงจุดมุ่งหมายที่เขาต้องการ เช่น ในด้านการสาธารณสุข ก็คือ การมีสุขภาพที่ดี ในด้านสวัสดิการสังคมอื่นๆ ก็คือ การมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ประสบปัญหาความเดือดร้อนทางสังคม หรือสามารถแก้ไขปัญหาหรือเผชิญปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างเหมาะสม

การสนับสนุนทางสังคมจะเกิดขึ้นได้ก็เมื่อมีกระบวนการการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุม ทั้งการให้และการรับจากบุคคลในครอบครัว อาทิ บิดามารดา ญาติพี่น้อง รวมทั้งเพื่อนบ้าน เพื่อนักเรียน ครูอาจารย์ คนในชุมชน บุคลากรวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาคครัว และเอกชน เป็นต้น

2.5.3 ประเภทของการสนับสนุนทางสังคม

คอบน์ (Cobb, 1979) แบ่งการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ชนิดคือ

1. การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotional Support) เป็นข้อมูลที่ทำให้บุคคลเชื่อว่า เขาได้รับความรักและการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งมักจะได้จากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด และมีความผูกพันลึกซึ้งต่อกัน

2. การสนับสนุนด้านสติปัญญา (Cognitive Support) หมายถึง การให้ข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำที่จะช่วยให้บุคคลเกิดความเข้าใจในสิ่งต่างๆ จนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงในชีวิตได้

3. การสนับสนุนด้านสิ่งของ (Materials Support) หมายถึง การช่วยเหลือด้านสิ่งของและบริการที่จะช่วยแก้ปัญหาได้

สมจิต หนูนเจริญกุล (2531 : 13) แบ่งชนิดของการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ชนิด

1. การช่วยเหลือโดยการให้ข้อมูลข่าวสาร (Informational Support) การให้ความรู้เกี่ยวกับโรค การรักษา คำแนะนำในการแก้ปัญหา และให้ข้อมูลป้อนกลับเกี่ยวกับพฤติกรรม และการปฏิบัติของบุคคล

2. การให้ความช่วยเหลือด้านอารมณ์ (Emotional Support) ได้แก่ การให้ความสำคัญ การให้ความมั่นใจและความรู้สึกที่สามารถพึ่งพาและไว้วางใจผู้อื่น ทำให้รู้สึกว่าได้ความเอาใจใส่หรือความรัก

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไป

1. เพศ

ธนาคล เหมพัฒน์ (2540) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาเสพติดของวัยรุ่นหญิงในจังหวัดอ่างทอง โดยศึกษาจากเยาวชนเพศหญิงที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในขณะที่มีอายุระหว่าง 12 - 20 ปี ซึ่งถูกจับกุมตัวได้ และถูกฟ้องยังศาลจังหวัดอ่างทอง โดยถูกศาลพิพากษาให้คุมความประพฤติไว้ ซึ่งต้องมารายงานตัว จำนวน 60 คน ผลจากการศึกษา พบว่าการคบเพื่อนเป็นปัจจัยที่มีผลให้วัยรุ่นหญิงเสพและติดยาเสพติด เพราะในช่วงอายุที่อยู่ในวัยรุ่นจะให้ความสำคัญและให้เวลากับเพื่อนมาก การคบเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญที่ชักนำให้เยาวชนเสพยาเสพติด สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่ไม่ดี การที่ยาหาได้ง่าย และการมีสภาพจิตใจที่จะใช้ยาทำให้วัยรุ่นหญิงเสพและติดยาเสพติด อีกส่วนหนึ่งก็คือความกดดันทางจิตใจทำให้วัยรุ่นหันไปใช้ยาเสพติดเป็นทางออก

พนมกร ตั้งตน (2540) ศึกษาปัญหาเด็กแว่นที่ติดสิ่งเสพติดในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเด็กแว่นจำนวน 100 คน พบว่า เด็กแว่นมีเพศชายมากกว่าเพศหญิง เป็นเด็กที่มาจากภาคกลางมากกว่าภาคอื่นๆ เด็กแว่นเหล่านี้ออกจากบ้านเพราะเบื่อบ้านและถูกทารุณโดยครอบครัว

ศรีสมบัติ บุญเมือง (2535) ศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ที่มีผลต่อการติดยาเสพติดของวัยรุ่น พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่ติดเฮโรอีนส่วนใหญ่ เริ่มเสพยาอายุ 12 - 19 ปี เพศชายการศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพรับจ้าง รายได้ต่ำ เป็นโสด บิดามารดาอาชีพรับจ้าง หรือไม่ได้ประกอบอาชีพ ไม่ได้รับการอบรมดีพอ มีภูมิฐานะภาคกลาง กลุ่มวัยรุ่นที่ติดเฮโรอีนส่วนใหญ่เคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเฮโรอีนจากครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน โรงเรียน สื่อมวลชน นิตยสาร ยาเสพติดและทราบว่ายาเสพติดมีโทษมากกว่าจากเพื่อน

2. อายุ

กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (2538) ศึกษาสาเหตุปัญหาและความต้องการของเด็กแว่นชอทาน พบว่า เด็กแว่นชอทานส่วนใหญ่ร้อยละ 76.1 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 10.7 ปี เด็กส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย โดยเฉลี่ยร้อยละ 53.7 เขียนหนังสือไม่เกินระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และร้อยละ 34.3 ไม่ได้เขียนหนังสือ บิดามารดาของเด็กกว่าครึ่ง

หนึ่งไม่ได้อยู่ด้วยกัน ครอบครัวของเด็กส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง เด็กประมาณร้อยละ 80 บอกว่าครอบครัวมาฐานะยากจนถึงยากจนมาก ขณะที่เด็กอยู่กับครอบครัวจะประสบปัญหาอดยากขาดแคลนมากที่สุด

ประภาสี สุขทรศนีย์ (2536) ศึกษาลักษณะการใช้และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น พบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่มีอายุ 18 - 21 ปี มีการใช้สารเสพติดในอัตราสูงสุด ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือใช้สารเสพติดมากกว่าผู้เรียนหนังสือ ผู้ที่มีเพื่อนใช้สารเสพติดจะมีการใช้สารเสพติดมากกว่ากลุ่มที่มีเพื่อนไม่ใช้สารเสพติด ผู้ที่มีบิดามารดาใช้สารเสพติด จะมีการใช้สารเสพติดสูงกว่าผู้ที่ไม่มียุติการบิดามารดาใช้สารเสพติด

3. การศึกษา

พนมกร ตั้งตน (2540) ศึกษาปัญหาเด็กแว่นที่ติดสิ่งเสพติดในกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา และเด็กส่วนใหญ่ไม่ชอบเรียนหนังสือจึงหนีออกจากบ้าน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนจึงไม่ใช่ที่ที่สอนให้เด็กรู้โทษของสิ่งเสพติด เด็กแว่นจึงขาดการศึกษา ถูกหลอกลวงได้ง่าย

วิไลวัจส์ กฤษณะภูติ และสุเกสิณี สุภธีระ (2527) ศึกษาสาเหตุที่ทำให้เด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นเด็กแว่นจนจรจัด พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 9 - 15 ปี มีการศึกษาต่ำจบไม่เกินประถมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 68.0 และการไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 19.5

พจนา นารณรภิก (2521) ศึกษาเรื่องการให้การสงเคราะห์เด็กหญิงแว่นในสถานแรกรับเด็กหญิงพญาไท พบว่า เด็กที่เข้ารับการสงเคราะห์มีอายุโดยเฉลี่ย 12.45 ปี มาจากครอบครัวยากจนถึงร้อยละ 57.45 เด็กร้อยละ 53.49 ไม่เคยได้เรียนหนังสือ จบการศึกษารชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 9.30 เหตุที่ออกจากโรงเรียน พบว่า มีจำนวนร้อยละ 21.87 เท่ากับที่มีเหตุมาจากเด็กไม่ชอบเรียนหนังสือและเด็กหนีออกจากบ้าน ร้อยละ 15.62

4. ภูมิสำเนา

กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคมกรุงเทพมหานคร ร่วมกับคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (2543) ได้ทำการสำรวจและศึกษาสภาวะเด็กแว่น พบว่า เด็กแว่นส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 35.1 (107 คน) รองลงมา ได้แก่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 25.9 (79 คน) และภาคกลาง ร้อยละ 22.6 (69 คน) โดยจะมาจากภาคได้น้อยที่สุดคือ ร้อยละ 1.0 (3 คน)

เซอร์ Schur (1965) ศึกษาในเวศวิทยาของการเสพยาเสพติดเป็นที่ยอมรับหลายในเมืองใหญ่ ซึ่งจากการศึกษายืนยันว่าเขตที่มีการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ย้ายอพยพแหล่งสลัมย่านธุรกิจการค้า รวมตลอดถึงบริเวณที่ครอบคลุมกิจการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ซึ่งประกอบด้วยโรงงาน ท่าเรือ สถานีรถไฟ ศูนย์การค้า ฯลฯ พบว่า ผู้ติดยาเสพติดมักจะทำอาชีพอยู่ตามบ้านซึ่งมีลักษณะเป็นห้องๆ ในศูนย์กลางของเมือง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าในเมืองเป็นที่ซึ่งไม่มี ผู้ใดพิจารณากิจกรรมและการกระทำของเขา และได้มีความสัมพันธ์เด่นชัดระหว่างโครงสร้างทางนิเวศวิทยาและการแพร่กระจายของยาเสพติด ซึ่งจะระบาดมากในท้องที่ที่ประชาชนหนาแน่นภาวะเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับต่ำและในหมู่ชนกลุ่มน้อย ทั้งนี้เพราะท้องที่และสภาวะการณดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดความขัดแย้งทางวัฒนธรรม การขยายตัวทางวัฒนธรรม สภาพไร้บรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมผิดสังคมนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม ถือว่ามีอิทธิพลต่อการติดยาเสพติดกลายเป็นสภาพเป็นผู้ติดยาเสพติดง่ายและเร็วขึ้น

5. รายได้

กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ร่วมกับคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ (2543) ได้ทำการสำรวจและศึกษาสภาวะเด็กเร่ร่อน พบว่า วิธีการหารายได้ของเด็กเร่ร่อนมักจะเป็นการขอทานมากกว่าวิธีอื่นๆ ไม่ว่าจะขายของ เก็บขยะ รับจ้างทั่วไป (ส่งของ ช่วยงานวัด เช็ดกระจก ล้างจาน ทาสี) ขอเงินพ่อแม่หรือญาติแล้วกินข้าววัด เมื่อหาเงินได้เด็กเร่ร่อนจะนำไปซื้อข้าวของกินขนมต่างๆ นำเงินไปให้พ่อแม่ เพื่อใช้จ่ายในครอบครัว เขาเงินไปรักษาพ่อแม่ซึ่งกำลังป่วย และนำไปซื้อความอดทน เช่น บุหรี่ และยาเสพติดอื่นๆ จำนวนเงินที่ใช้ไปกับการซื้อยาเสพติดนั้น มีตั้งแต่ 5 บาทถึง 130 บาท ต่อวัน หรือเฉลี่ย 30 บาทเศษต่อวัน โดยส่วนใหญ่จะใช้เงินอยู่ที่ 20 บาทต่อวันไปกับการซื้อยาเสพติด

ไตรรัตน์ ฟ้าปกาสิต (2543) ศึกษาวิถีชีวิตและโลกทัศน์ของเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร : ศึกษาบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) พบว่า ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเก็บขวดพลาสติก กระป๋องโลหะต่างๆ ของบนรถไฟที่ผู้โดยสารทิ้งเอาไว้ เป็นต้น เนื่องจากเป็นอาชีพที่สามารถจะทำได้ง่ายและไม่ต้องการลงทุนต่างๆ เลย โดยที่เด็กเร่ร่อนเหล่านี้จะขายสิ่งของต่างๆ ขายแล้ว เด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้ยังเดินขอเงินจากบุคคลทั่วๆ ไปที่มาใช้บริการของสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) หรือการเข็ดกระจกรตามสี่แยกไฟแดงในบริเวณนั้น หรือการรับจ้างทำความสะอาดอาคารรถไฟกับเจ้าของอาคารรถไฟ หรือรับจ้างแม่ค้าพ่อค้าทำการเสิร์ฟอาหาร และล้างจาน เป็นต้น การใช้จ่ายของเด็กเร่ร่อนในบริเวณนี้ ส่วนใหญ่เด็กจะหาเงินมาได้จะต้องรีบใช้จ่ายทันทีเพราะกลัว

เพื่อนๆ ด้วยกันขโมยไป หรือถูกขโมยไปจากคนอื่น ๆ การใช้จ่ายของเด็กบริเวณนี้จะเป็นการใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง หรือหาความสนุกสนาน หรือเกี่ยวข้องกับตัวเองเป็นหลัก เช่น ซื้อเสื้อผ้าชุดใหม่ ซื้อขนมอาหาร เล่นเกมส์ เล่นสเก็ต ซื้อชาวด์เบอท์ และนำเงินไปซื้อการกระป๋อง 3K หรือกาฬหลอดที่หาซื้อได้ง่ายในบริเวณนั้นมาดื่มกัน การออกมาเล่นของเด็กในบริเวณนี้ส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกเป็นอิสระ มีความสุขมากกว่าการกลับไปใช้ชีวิตในสถาบันครอบครัวที่ตนเองเคยอาศัยอยู่ และถ้าให้เลือกได้เด็กเหล่านี้จะใช้เวลาภายนอกมากกว่า การใช้ชีวิตตามลำพังคนเดียวทำให้พวกเขาเหล่านี้บางคนรู้สึกที่ตนเองมีลักษณะเข้มแข็ง เป็นผู้ใหญ่ มีการรู้เรื่องสิ่งต่างๆ ใหม่เพิ่มขึ้นมากมาย ตลอดจนมีความรู้สึกภูมิใจที่ตัวเองเป็นแบบนี้โดยเฉพาะการที่พวกเขาเหล่านี้สามารถที่จะหาเงินเอาไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้เอง โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยจากผู้ใด

สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2535) ศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาว โดยศึกษาให้ผู้ติดยาเสพติดในทัณฑสถานบำบัดพิเศษและสถานบำบัดยาเสพติด พบว่า เหตุจูงใจที่ทำให้เสพยาเสพติดครั้งแรก คือ ความอยากลองยาเสพติดที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเฮโรอีน ร้อยละ 44 สามารถระบุแหล่งซื้อได้ ชัดเจน ค่าใช้จ่ายในการซื้ออยู่ระหว่าง 1,000 - 5,000 บาทต่อเดือน และค่าใช้จ่ายที่ใช้ ดังกล่าวมาจากการประกอบอาชีพสุจริต รongลงมา ได้มาจากงานที่ผิดกฎหมาย และได้มาจากการช่วยเหลือจากพ่อแม่

นภมณฑล สิบหมื่นเปี่ยม (2536) ศึกษา พบว่า เด็กแว่นจะทำงานทำ และพยายามทุกอย่างที่จะได้เงินมาเพื่อซื้อสิ่งเสพติดไม่ว่าจะเป็นการปล้นจี้ ขนของเถื่อน ลักขโมย ซึ่งปัจจุบันผู้ศึกษาก็ยัง พบว่า เด็กแว่นจะยอมทำงานอาชีพใดก็ได้ เพื่อให้ได้เงินมามากที่สุด เพื่อนำเงินนั้นมาสนองตอบความต้องการของตนเอง เช่น การซื้อสิ่งเสพติด เทียวเตร่ ดังนั้น สิ่งที่เด็กต้องการคือ เงิน เพื่อนำมาดำรงชีวิตไปวันๆ นั้นเอง

6. มโนภาพแห่งตน

สุนันทา เสี่ยงไทย และคณะ (2531) ศึกษาเรื่องเด็กและเยาวชนที่กำลังแว่นอยู่ในที่สาธารณะ จำนวน 128 คน และที่พักอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็กชายปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี จำนวน 47 คน รวมทั้งหมด 175 โดยศึกษาในประเด็นใหญ่ๆ คือ ด้านสภาพปัญหาของเด็กแว่นทั้งก่อนและหลังออกจากบ้าน พบว่า ในด้านสังคม เด็กแว่นส่วนใหญ่จะมองสังคมในแง่ลบ คือ มองว่าตนตกเป็นเหยื่อของสังคมที่สกปรก หลอกลวง เด็กขาดกำลังใจที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความเชื่อมั่น จากข้อสังเกตพบว่า เด็กแว่นเหล่านี้จะมีศรัทธาในความเชื่อมั่นในกลุ่มเพื่อนมาก

จากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจะเห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ภูมิฐานะ รายได้ และวมในภาพแห่งตน อาจส่งผลให้เด็กใช้ยาเสพติด ผู้ศึกษาจึงกำหนดให้ลักษณะต่างๆ เป็นตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยด้วย

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม

1. การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว

ศรียรรณา เจียรวัฒน์ชัย (2539) ศึกษาเด็กและเยาวชนผู้ต้องหาคดียาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง พบว่า บทบาทของบิดาและมารดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนในครอบครัวที่มีส่วนเสริมสร้างและช่วยป้องกันเด็กและเยาวชนต่อปัญหาการติดยาเสพติดได้เมื่อเขาเจริญเติบโตขึ้น อย่างไรก็ตามไม่มีข้อสรุป ได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูวิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด เนื่องจากมีปัจจัยตัวแบ่งอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวพัน ดังนั้น จึงควรใช้วิธีการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กันไปให้สอดคล้องตามเหตุและผลของปัจจัยเกี่ยวเนื่อง และเมื่อพิจารณาเฉพาะการใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ในการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการอบรมเลี้ยงดูแบบสนับสนุน พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับภูมิด้านทานการเสพยาเสพติดของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก ฉะนั้นบิดามารดาควรจะตระหนักว่า หลักในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่สำคัญ คือ การอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบใช้เหตุผลมากและรักสนับสนุนมาก

ทูเติล Tuille (1995 อ้างใน อรดา อโณทัยโอบุลย์, 2544) ศึกษาความสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีประสิทธิผลในการเลิกยาเสพติด พบว่า คุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับลูกเป็นปัจจัยที่สำคัญในการป้องกันเยาวชนจากการไปใช้ยาเสพติด และพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ

2. การสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน

ไกรวุฒิ วัฒนสิน (2536) ศึกษาพบว่า ในการเร่ร่อนของเด็กในช่วงแรกๆ หรือครั้งต่อๆ มา เด็กอาจจะมาทำนักรหรือพักอาศัยในสถานที่บางแห่งในช่วงระยะเวลาหนึ่งตามแต่กรณี ซึ่งอาจเนื่องมาจากมีเพื่อนอาศัยอยู่ด้วยหรือมีแหล่งหารายได้หรือแหล่งอาหาร แม้เด็กที่เร่ร่อนไปเรื่อยๆ อาจแวะพักผ่อนเป็นบางครั้ง ในบริเวณที่ทำการศึกษาก็เป็นแหล่งชุมชนมีทั้งพ่อค้าแม่ค้า ผู้คนผ่านไปมาบุคคลในอาชีพต่างๆ และมีบุคคลเร่ร่อนทำนักรพักพิงอยู่บุคคลในชุมชนในที่นี้หมายถึงบุคคลที่เด็กมีความสัมพันธ์ด้วย ซึ่งมีหลายลักษณะบางครั้งเด็กจำเป็นต้องพึ่งพิงบุคคลเหล่านี้ดังตัวอย่างเช่น พ่อค้า แม่ค้า ในพื้นที่เด็กอาจจะขอทำงานเสิร์ฟอาหาร ล้างจาน ขออาหาร ขอเงินตามแต่กรณี หรือบุคคลเร่ร่อนในบริเวณนั้น บางกรณีเด็กก็ไปอาศัยอยู่ด้วยกินอาหารด้วยกันและร่วมกันรับจ้างทำงาน เก็บขยะและบางครั้งก็มีการนับถือกันราวกับเป็นญาติที่เดียว นอกจากนี้ยังมี

บุคคลอื่นๆ เช่น ลูกค้าหรือแขกของเด็กที่ขายบริการทางเพศ และผู้คนที่ผ่านไปมาที่เด็กขอสงวนสิทธิ์ ซึ่งบุคคลในพื้นที่นี้มีส่วนอย่างมากที่อาจจะเกือบลูกหรือทำให้เด็กสามารถอาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นได้

สุชาติ นิยมมาก (2533) ศึกษาชุมชนบำบัด : การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงปรัชญา หลักการ วิธีการ กระบวนการดำเนินงาน ของชุมชนบำบัดของประเทศไทยและต่างประเทศรวมถึงการประยุกต์ปรัชญาการลงโทษ เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ใช้ในการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ซึ่งเป็น ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการเสริมสร้างให้ผู้ติดยาเสพติด สามารถเลิกเสพยาเสพติดเป็นการถาวร เน้นการเยียวยารักษาจิตใจ โดยสร้างชุมชนขึ้นใหม่ไม่ใช้ยาอย่างเด็ดขาด และเน้นการช่วยเหลือตนเอง การควบคุมสิ่งแวดล้อม ความซื่อสัตย์และการเปิดเผยเป็นสิ่งสำคัญ และยังศึกษาถึงปัญหาอุปสรรค ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้อง และผู้ติดยาเสพติดที่กำลังเข้ารับการบำบัดรักษาในรูปแบบชุมชนบำบัด ทั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษามาพัฒนาชุมชนบำบัดให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการแก้ปัญหาติดยาเสพติดในประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า ประชากรกลุ่มที่เกี่ยวข้องและผู้ติดยาเสพติดบางส่วนที่อยู่ในระหว่างการบำบัดรักษา มีความเห็นตรงกันว่าชุมชนบำบัดเป็นวิธีการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่ได้ผลและควรนำมาใช้ให้แพร่หลาย แต่มีผู้ติดยาเสพติดบางส่วนที่อยู่ในระหว่างการบำบัดรักษายังไม่เห็นความสำคัญของการบำบัดรักษา โดยคิดว่าสังคมไม่ยอมรับแม้จะได้รับการรักษาแล้วก็ตาม

3. การสนับสนุนทางสังคมของสังคมและสถาบัน

ไตรรัตน์ พัวปกาสิต (2543) ศึกษาวิถีชีวิตและโลกทัศน์ของเด็กเร่ร่อนในกรุงเทพมหานคร ศึกษากรณีบริเวณสถานีรถไฟกรุงเทพ (หัวลำโพง) พบว่า โครงการอย่างไม่เป็นทางการที่เริ่มโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งตำรวจรถไฟทำตัวเป็นครูหรือคนแนะนำให้คำปรึกษาสำหรับเด็กเร่ร่อนในบริเวณสถานีรถไฟหัวลำโพงพิสูจน์ได้ว่า เป็นวิธีหนึ่งที่ได้จัดการเกี่ยวกับปัญหาเด็กเร่ร่อนอย่างได้ผลกระบวนการและวิธีการทางสังคมสงเคราะห์ และมีการยึดมั่นในการปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการ และบุคคลภาครัฐก็ยอมรับรูปแบบการดำเนินงานของภาคเอกชนซึ่งให้การช่วยเหลือ ป้องกัน บรรเทา แก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนเร่ร่อน โดยมีความเห็นว่าภาคเอกชนเป็นองค์กรขนาดเล็กมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงานมากกว่ารูปแบบการทำงาน สามารถใกล้ชิดเด็กได้ตลอดเวลา

ขวัญหทัย รงคุปตวนิช (2541) ศึกษา พบว่า การสนับสนุนทางสังคมไม่ว่าจะเป็น การสนับสนุนทางสังคมในด้านอารมณ์ รูปธรรมหรือด้านข้อมูลข่าวสาร จะช่วยป้องกันบุคคลจากภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นได้ และยังเป็น การช่วยในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น

แต่ละบุคคลจะต้องการการสนับสนุนทางสังคมมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับภาวะและความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งจะแตกต่างกันออกไป หากบุคคลใดที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมตามที่ตนต้องการก็จะช่วยให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจ เกิดกำลังใจและมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีแรงผลักดันให้เกิดความพยายามที่จะปรับปรุงตัวหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากบุคคลไม่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดความท้อแท้หมดกำลังใจ แสดงพฤติกรรมในทางลบออกมา และมีโอกาสที่จะหวนกลับไปเสพยาเสพติดอีกครั้งหนึ่ง แม้ว่าจะผ่านการบำบัดรักษาจนหายมาแล้วก็ตาม

นิตยา กัทลิตระพันธ์ (2543) ศึกษาเด็กเร่ร่อนที่อาศัยอยู่กับสถานสงเคราะห์ ต่างๆ ทั้งของรัฐบาล และมูลนิธิเอกชน ผลการศึกษานี้ สาเหตุของการเร่ร่อน จากสภาพครอบครัวแตกแยก ทำให้เด็กไร้พ่อแม่ ขาดความรักความอบอุ่น หลายกรณีถูกทำร้ายทุบตี หรือมาจากครอบครัวยากจนที่ไม่สามารถมีเวลาเลี้ยงดู และมักจะมีลูกมากบางรายบังคับให้ลูกขอทาน บางรายจงใจทิ้งลูกไว้ตามแหล่งชุมชนเพราะไม่ต้องการรับภาระ นอกจากนั้นยังมีสาเหตุจากสังคมภายนอก สังคมสมัยใหม่ที่ช่วยยวนใจให้เด็กออกไปสนุกสนาน เช่น สวนสนุก ดิสโก้เธค วีดีโอเกม เมื่อผู้ปกครองไม่สามารถตอบสนองเพียงพอกับความต้องการ เด็กจึงออกจากบ้าน แสวงหาด้วยตนเอง ส่วนด้านการให้บริการของรัฐเอกชน พบว่า การให้บริการของรัฐโดยตรงคือสถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ ซึ่งเป็นการให้บริการตามระเบียบ กฎเกณฑ์ หลังจากที่เด็กเข้าสู่ระบบสงเคราะห์แล้ว การดำเนินงานของรัฐมีข้อจำกัดด้านการขาดแคลนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวย ในด้านเอกชนอาจเด่นชัดกว่าเรื่องของการกระจายการบริการ เช่น โครงการครูจ้างสอน แต่มีข้อจำกัดด้านสถานที่คับแคบและเงินทุนจำกัด

จากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจะเห็นว่า การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ชุมชน สังคมและสถาบัน ช่วยป้องกันให้เด็กห่างไกลยาเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ผู้ศึกษาจึงกำหนดให้ลักษณะต่างๆ เป็นตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยด้วย

2.6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อาเสพติดของเด็กเร่ร่อน

1. ทศนคติต่อการใช้อาเสพติด

สมชัย ชื่นตา (2535) ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของกลุ่มนักเรียนชาย ระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า นักเรียนชายมีอัตราการสูบบุหรี่ 368 คนต่อ 1,000 คน ส่วนใหญ่เห็นว่าการสูบบุหรี่อาจเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคมะเร็งปอด การสูบบุหรี่สิ้นเปลืองมากกว่าการเป็นมะเร็ง การที่

บิดามารดาหรือพี่ชายสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ของนักเรียนส่วนใหญ่จะสูบบุหรี่เมื่ออายุ 16 ปี รายได้ของผู้ปกครองมากกว่า 1,500 บาทต่อเดือน มีผลการเรียนอ่อน มีทัศนคติว่าบุหรี่ให้ประโยชน์ แต่ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของการสูบบุหรี่ระหว่างผู้สูบบุหรี่และผู้ไม่สูบบุหรี่ไม่ต่างกัน บิดามารดาของผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม

บุพา ชูสิทธิกุล (2527) ศึกษาวัยรุ่นที่มีทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทางบวกจะมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มากกว่า วัยรุ่นที่มีทัศนคติทางลบ ซึ่งจากการสนทนากลุ่มพบว่า นักเรียนชายสิบส่วนใหญ่มีทัศนคติทางบวกต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเห็นว่าการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นเรื่องธรรมดาของเพศชาย เป็นสิ่งที่ดีสำหรับการสร้างสัมพันธ์ที่ดีสำหรับอาชีพที่ต้องทำงานเป็นกลุ่มโดยอาชีพทหาร ทัศนคติที่เกิดขึ้นเช่นนี้ทำให้เกิดการถ่ายทอดจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง จากคนแก่สู่คนใหม่ในอาชีพจนกลายเป็นชนบทรวมเนียนประเพณีของสังคมอาชีพ

คณะอนุกรรมการทำงานฝ่ายวิจัย ป.ป.ส.ศ.ธ. (2524) ศึกษาสภาพปัญหาการใช้ยาเสพติดของนักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 6,988 คน ที่มารับการบำบัดรักษาที่สถานพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าภายหลังจากทดลองยาเสพติดแล้วสามารถเลิกยาเสพติดได้มากกว่าเลิกไม่ได้

2. สภาพปัญหาของครอบครัว

วิชา มหาคุณ และวัชรินทร์ ปัจเจกวิญญูสกุล (2533) ศึกษา พบว่า สภาพครอบครัวของเด็กไม่ปกติสุข เนื่องจากบิดามารดามักมีเรื่องทะเลาะวิวาทถึงขั้นทุบตีกัน สาเหตุมาจากบิดามารดาดื่มสุรา บางครั้งบิดาตีภรรยาหรือบางครั้งรายได้ไม่เพียงพอพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งการทะเลาะวิวาททุบตีกันบ่อยครั้งมีผลกระทบบึงบุตร นอกจากนี้ยังปรากฏว่าทั้งบิดามารดาอบรมสั่งสอนเด็กในลักษณะใช้อารมณ์รุนแรงมาก เช่น ใช้เท้าเตะอัดเด็กกับฝาบ้าน ใช้นิ้วชี้ดมมือ หูงิ้วาวเมียนตีใช้นิ้วทุบตีเด็กจนศีรษะแตก จนเด็กมีความเกรงกลัวบิดามารดาไม่ยอมเข้าใกล้สภาพครอบครัวอันไม่เป็นปกติสุขและการทำโทษเมียนตี เด็กจึงพยายามที่จะหลบหนีออกจากบ้านไปคบเพื่อนนอกบ้านที่ยอมรับเด็กเข้ากลุ่ม และเด็กคิดว่าอยู่ด้วยแล้วสบายใจกว่า เพื่อนที่คบไม่ค่อยดีจึงชักจูงไปในทางที่เสียหาย เช่น เด็กสูบบุหรี่ ดื่มสุรา คบเพื่อนที่ร่อแร่เที่ยวเตร่ หรือมีปัญหาคล้ายๆ กัน เด็กถูกทำโทษเมียนตีอย่างรุนแรงบ่อยๆ ประคบกับได้พบเห็นความรุนแรงระหว่างบิดามารดา เด็กจึงเรียนรู้และซึมซับเอาพฤติกรรมความรุนแรงจากครอบครัวไปแสดงออก

นอกบ้าน ด้วยการทะเลาะวิวาท รกต้อยกับเพื่อนหรือคนนอกบ้าน อนาคตของเด็กน่าเป็นห่วง เพราะสภาพครอบครัวที่แตกแยก

ธวัชชัย ไชยเขียว (2526) ศึกษาสาเหตุของการเสพยาเสพติดในวัยรุ่นและเยาวชน ที่ถูกควบคุมตัวอยู่ที่กองสวัสดิการเด็กและเยาวชนและสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง จำนวน 116 คน ก็ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้สูดดมสารเสพติดส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่แตกแยก คือ บิดามารดาแยกกันอยู่ หรือบิดามารดาเสียชีวิต มีพี่น้องร่วมบิดามารดามากกว่า 4 คนขึ้นไป ซึ่งจากสภาพที่เด็กหรือเยาวชนต้องเผชิญกับเหตุการณ์วิกฤตในชีวิตทางด้านครอบครัว ได้แก่ เหตุการณ์ที่บิดามารดาทะเลาะวิวาทกัน บิดามารดาเมาสุราหรือเล่นการพนัน บิดามารดาเลิกร้างกัน ทำให้เด็กเยาวชนเกิดความเครียดมากและในขณะที่เกิดความเครียด เด็กและเยาวชนก็ขาดแรงสนับสนุนทางสังคม ขาดผู้ให้คำแนะนำในการแก้ปัญหา จึงทำให้เด็กและเยาวชนหันไปใช้ยาเสพติดในการแก้ไขปัญหานั้น

นพพร พานิชสุข (2523) ศึกษาอิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อการใช้จ่ายกระตุ้นประสาทแอมเฟตามีนของเด็กรุ่น โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนชาย จำนวน 44 คน และกลุ่มผู้ติดยาเสพติด จำนวน 49 คน พบว่า อิทธิพลจากครอบครัวมีผลมากที่สุดทำให้วัยรุ่นเกิดความสับสนขาดที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ทำให้วัยรุ่นขาดแนวทางการประพฤติตัวแบบที่เหมาะสม

เฮเกอร์ Hager (1971) ศึกษาวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดให้โทษในชนชั้นกลางของอเมริกา โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดให้โทษกับครอบครัว แผนการเรียน การคบเพื่อน ความบกพร่องในการคบหาสมาคมกับคนอื่น จากกลุ่มนักเรียนชั้น 8 ถึง 12 จากโรงเรียน 3 แห่ง จำนวน 4,230 คน ส่วนยาเสพติดที่ศึกษา คือ กัญชา ยาที่ทำให้เกิดประสาทหลอน (Hallucinogens) และแอมเฟตามีน (Amphetamine) ผลการศึกษา พบว่า เด็กที่ขาดความรัก ความอบอุ่นจากครอบครัว มีโอกาสที่จะใช้ยาเสพติดให้โทษได้มากกว่า เด็กที่ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว พบว่า การติดยาเสพติดให้โทษทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวลดลง กล่าวคือการติดยาเสพติดให้โทษทำให้พ่อแม่พี่น้องห่างเหินกันออกไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นพพร นพเจริญกุล (2521) ได้ศึกษาเรื่อง สุขภาพจิตและการปรับตัวของเด็กหนีออกจากบ้านที่มารับการรักษา ณ โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยธิน พบว่า สาเหตุประการหนึ่งของการหนีออกจากบ้านของเด็กมาจากการลงโทษเขินตีเด็กอย่างรุนแรงเด็กมักถูกพ่อแม่ ผู้ปกครองลงโทษอย่างรุนแรงเสมอ บางครั้งการลงโทษนั้นขาดเหตุผล ในจำนวนเด็กหนีบ้านเหล่านี้ถูกลงโทษโดยการเขินตีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80 การเขินตีที่พบมาจากการสัมภาษณ์มีทั้งใช้ไม้เรียวธรรมดาใช้เข็มขัดตี จนถึงขนาดการเตะ การด่าทอและตบหน้า วิธีการลงโทษอีกประการ

ที่ค้นพบ คือ การลงโทษแล้วล่านโซ่เด็กไว้หรือมิฉะนั้นก็ลงโทษแล้วไล่ออกจากบ้านทั้งสองแบบ คิดเป็นร้อยละ 20 ของเด็กที่ศึกษา

อำภา เหล่าภักดี (2523) ได้ศึกษาเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อใช้ความรุนแรงต่อแม่ นั้นพบว่า จะมีพัฒนาการ 2 แบบ คือพฤติกรรมก้าวร้าว หรือบุคลิกเก็บกดและมีแนวโน้มจะหนีออกจากบ้านตั้งแต่เยาว์วัย เด็กหญิงอาจถูกล่วงไปเป็นโสเภณี เด็กชายอาจกลายเป็นอาชญากร เนื่องจากขาดความรัก ความอบอุ่น เด็กเหล่านี้มีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่เยาว์วัยและเด็กผู้ชายมักใช้ความรุนแรงต่อไปในครอบครัว

3. อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน

สามารถ เพียรชอบ (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกรเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นชาย จำนวน 136 คน ในศูนย์เกิดใหม่ อำเภอจอมทอง จังหวัดราชบุรี พบว่า อายุระหว่าง 20 - 21 ปี ระดับการศึกษาตอนปลาย อาชีพก่อนเข้ารับการบำบัดกำลังเรียนหนังสือ รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 1,500 บาท โดยมาจากบิดามารดา ก่อนเข้ารับการบำบัดอยู่กับบิดามารดา สาเหตุที่ติดยาเสพติดเพราะอยากลอง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าปัจจัยด้านภูมิหลังได้แก่ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา การอยู่ร่วมกันของบิดามารดา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดและสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดแต่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การคบเพื่อนที่ติดยาเสพติด มีความสัมพันธ์ต่อการติดยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล (2540) ศึกษาการระบอบของยาเสพติดให้โทษในหมู่เด็กและเยาวชน โดยศึกษาจากเด็กและเยาวชน จำนวน 800 ราย ซึ่งได้รับการฝึกอบรมอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กทั้งในส่วนกลางและในภูมิภาค ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับอายุ กลุ่มเด็กและเยาวชนต่างกันมาก เด็กอายุระหว่าง 7-14 ปี มีเพียงร้อยละ 7.6 และเยาวชน ช่วงอายุช่วงอายุ 14-18 ปี มีมากถึงร้อยละ 92.4 ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีธรรมชาติของวัยรุ่น เยาวชนกลุ่มตัวอย่างนี้จะเป็นกลุ่ม Peer groups คือ ชอบคบสมาคมกับเพื่อนมาก ไม่ชอบอยู่กับบิดามารดา มีความคิดค้นองอยากรู้อยากทดลอง ชอบความแปลกใหม่ตื่นเต้นและความสนุกสนาน สอดคล้องเกี่ยวกับข้อมูลทัศนคติก่อนเสพยาเสพติด คือ เยาวชนกลุ่มตัวอย่างตอบว่า ควรทดลองด้วยตนเอง ร้อยละ 23.7 ลักษณะที่สำคัญ คือ เยาวชนวัยรุ่นต้องการอิสระไม่ชอบอยู่ในระเบียบวินัย อิทธิพลของเพื่อนจึงมีมากกว่าบิดามารดา ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย คือ บุคคลที่ชักจูงให้เสพยาเสพติดมากที่สุด คือ เพื่อนสนิท ร้อยละ 44 และเมื่อเลิกเสพยาแล้ว เพื่อนเป็นผู้ชักชวนให้มาเสพยาอีก ร้อยละ 37.7 และ

เกี่ยวกับเรื่องการศึกษาของบิดามารดา พบว่า จบ ป.4 มากที่สุด คือ ร้อยละ 47.1 และ 48.3 ส่วนของเด็กและเยาวชน พบว่า เยาวชนที่มีการศึกษาสูงจะเสพยาเสพติดในความถี่น้อยลง

พนมกร ตั้งตน (2540) ศึกษาพบว่า เพื่อนมีบทบาทสำคัญสำหรับเด็กเร่ร่อนเพราะเด็กเมื่อออกมาเร่ร่อน เขาจำเป็นต้องมีเพื่อนคอยปรึกษา คอยดูแล และเพื่อนนี่เองที่สอนให้เด็กรู้จักสิ่งเสพติด รวมไปถึงเด็กเกิดความอยากหรืออยากเห็น อยากลอง และอยากเข้ากับเพื่อนได้ จึงใช้สิ่งเสพติดเหมือนๆ เพื่อน จะได้ไม่แตกต่างและสนุกร่วมกัน เมื่อเด็กติดแล้วร่างกายเด็กจะทรุดโทรม ผอมเป็นโรคติดต่อย่าง โดยเฉพาะโรคทางเดินหายใจจนถึงเสียชีวิต

นงลักษณ์ โคนันลือภพ (2539) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดลำปาง จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 65 เกวใจและไม่กล้ารัศใจถ้าเพื่อนจะชวนไปไหนหรือทำอะไรที่ตนเองไม่เห็นด้วย

โสภา ชูพิกุลชัย และคณะ (2533) ศึกษาการแพร่ระบาดของโรคติดสารเสพติดในเด็กและเยาวชนชุมชนแออัด : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่าง 600 คน พบว่า เด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติดส่วนใหญ่ใช้บุหรี่และสารระเหย โดยมีเพื่อนส่วนใหญ่ใช้สารเสพติดและเป็นผู้ชักจูงให้เด็กและเยาวชนใช้สารเสพติดเป็นครั้งแรก

4. สภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดผู้ใช้ยาเสพติด

พนมกร ตั้งตน (2540) ศึกษาปัญหาเด็กเร่ร่อนที่ติดสิ่งเสพติดในกรุงเทพมหานคร พบว่า สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่มีบทบาทในการกล่อมเกล่าให้เด็กหันมาใช้สิ่งเสพติดตามกลุ่มเพื่อน และเพื่อนๆ นิยมใช้สิ่งเสพติด เด็กเร่ร่อนจะใช้สิ่งเสพติดทั้งหมด 100 คน เมื่อเด็กออกมาเร่ร่อนใหม่ๆ ในพื้นที่ที่เต็มไปด้วยสิ่งเสพติดและอบายมุข เด็กจะมีกลุ่มเพื่อนคอยดูแลช่วยเหลือ รวมไปถึงการสอนให้เด็กเร่ร่อนใหม่ใช้สิ่งเสพติด ทำให้เด็กเร่ร่อนทั้งหมดใช้สิ่งเสพติดในพื้นที่

มถ.อารยา สิโรตม และคณะ (2540) ศึกษาผู้เข้ารับการรักษาตามโรงพยาบาลและศูนย์บริการสาธารณสุข และผู้ติดยาเสพติดที่ถูกจับกุมเกี่ยวกับคดียาเสพติดซึ่งถูกควบคุมตามสถานีตำรวจนครบาลต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 960 คน พบว่า ผู้ติดยาเสพติดร้อยละ 55.4 เริ่มใช้ยาเสพติดเมื่ออายุ 16-20 ปี รองลงมา 11-15 ปี และ 21-25 ปี ตามลำดับ ยาเสพติดที่ใช้ครั้งแรกคือ กัญชา เฮโรอีน สารระเหย ยาเสพติดที่ใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ เฮโรอีน สารระเหย มึน ความถี่ในการใช้ประมาณวันละ 3 ครั้ง แหล่งที่ไปซื้อขาย คือ บริเวณชุมชนแออัด ในด้านค่าใช้จ่ายในการซื้อขายยาเสพติดทั้งผู้ติดยาเสพติดที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด และนอกชุมชนแออัดจะเสียค่าใช้จ่ายใกล้เคียงกันคือประมาณวันละ 163 บาท ส่วนในเรื่องการรับทราบถึงโทษพิษภัยของยาเสพติด ปรากฏว่าผู้ที่ตอบว่าทราบและไม่ทราบมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน เมื่อสอบถาม

เหล่านี้ พหุติกรรมของสมาชิกในครอบครัว พบว่า บิดามารดา ญาติพี่น้อง และผู้ปกครองมากกว่าครึ่งหนึ่งดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ และสูบบุหรี่ แต่ไม่เล่นการพนัน

จากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจะเห็นว่า การใช้ยาเสพติดสามารถพิจารณาได้จากหลายปัจจัย และความรุนแรงของยาเสพติดที่ใช้รวมถึงระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษานี้เน้นที่รายละเอียดการใช้ยาเสพติด เนื่องจากเด็กเร่ร่อนอาจใช้ยาเสพติดร่วมกันหลายประเภททั้งระดับรุนแรงน้อยไปถึงรุนแรงมาก ดังนั้นระยะเวลาที่เด็กใช้ยาเสพติดน่าจะชี้วัดพฤติกรรมการเสพยาเสพติดได้มากกว่า

จากสภาพปัญหา แนวคิดทฤษฎี รวมทั้งข้อค้นพบจากการวิจัยต่างๆ ผู้ศึกษาได้เลือกประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดของเด็กเร่ร่อนมาศึกษา โดยเน้นศึกษาการใช้ยาเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ยาเสพติดของเด็กเร่ร่อน ซึ่งผู้ศึกษาเชื่อว่าจะมีแนวโน้มเด็กเร่ร่อนติดยาเสพติดเพิ่มขึ้น จากสภาพปัญหาสังคมที่เปลี่ยนแปลงและมีความซับซ้อนทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับโครงสร้างทางสังคม ส่งผลกระทบต่อครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันที่มีความสำคัญยิ่งในการหล่อหลอมบุคคล เมื่อสถาบันครอบครัวไม่เข้มแข็งก็จะส่งผลให้เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นสมาชิกของครอบครัว และเป็นอนาคตของชาติสืบต่อไปประสบปัญหาได้ ปัญหาเด็กเร่ร่อนเป็นอีกปัญหาหนึ่งในหลายๆ ปัญหาซึ่งปัจจุบันมีเพิ่มมากขึ้น เด็กเร่ร่อนเป็นกลุ่มเด็กด้อยโอกาสกลุ่มหนึ่งที่ตกอยู่ในสภาวะความเสี่ยงรอบด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเสพติด เด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่จะใช้ยาเสพติดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สารระเหย

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเห็นได้ว่าการใช้ยาเสพติดของเด็กเร่ร่อน ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยแวดล้อม เช่น สภาพปัญหาของครอบครัว การคบเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด เป็นต้น ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องหลายด้านนี้อาจส่งผลให้เด็กใช้ยาเสพติด ซึ่งปัจจัยดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยหนึ่งหรือหลายๆ ปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กใช้ยาเสพติด จากแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เปรียบเทียบน่าจะมีโอกาสต่อการใช้ยาเสพติดสูงกว่าเพศหญิง โดยพิจารณาจากจำนวนเด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ในส่วนของเด็กเร่ร่อนในการศึกษานี้มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครมากที่สุด จากสภาพความเป็นเมืองซึ่งเป็นย่านอุตสาหกรรม และเป็นย่านที่ผสมผสานไปด้วยความหลากหลายทั้งผู้คนที่ยอพยพมาจากต่างถิ่น เป็นย่านที่เต็มไปด้วยปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด สภาพความเป็นเมืองอาจส่งผลให้เด็กติดยาเสพติดได้ จากการศึกษาค้นคว้าเด็กเร่ร่อนส่วนใหญ่ประสบปัญหาครอบครัว ในการศึกษานี้ปัญหาครอบครัวเน้นในด้านการถูกระทำรุนแรงจากสมาชิกในครอบครัว เพราะเด็กถูกระทำรุนแรงเกินกว่าเหตุน่าจะแสดงปฏิกิริยาได้ตอบและเกิดความคับข้องใจจนไม่สามารถทนกับสภาวะการณ์ที่บีบคั้นส่งผลไปถึงการ

ใช้ยาเสพติดได้ และในการศึกษานี้ การคบเพื่อนที่ใช้ยาเสพติดส่งผลให้เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นวัย
 อยากรู้ อยากรู้อยากเห็นและอยากรลอง เป็นวัยที่มีความสำคัญกับเพื่อนมากกว่าครอบครัว เมื่อเด็กคบ
 เพื่อนไม่ดีส่งผลให้เด็กตกอยู่ในสภาวะเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดได้

โดยสรุปแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนี้ประกอบด้วยตัวแปรต้น คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้
 ผู้ตอบแบบสอบถาม การสนับสนุนทางสังคม ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ยาเสพติดซึ่งแต่ละ
 ข้อมูลจะประกอบไปด้วยปัจจัยที่เชื่อมโยงต่อการใช้ยาเสพติดของเด็กเร่ร่อน ส่วนตัวแปรการใช้ยา
 เสพติด ซึ่งในการศึกษานี้จะเน้นระยะเวลาการใช้ยาเสพติด สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบ
 สอบถามเด็กเร่ร่อน เพื่อศึกษาการใช้ยาเสพติดของเด็กเร่ร่อน ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ยา
 เสพติดของเด็กเร่ร่อน โดยศึกษาทั้งปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อม เพื่อหาผลการวิจัยดัง
 กรอบแนวคิดในการศึกษา รายละเอียดมีดังต่อไปนี้ (ตามแผนภูมิที่ 2.3)

2.7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเด็กเร่ร่อนกับการใช้ยาเสพติดในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยใช้
 ตัวแปร ดังนี้

ตัวแปรต้น คือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 การศึกษา
- 1.4 ภูมิลำเนา
- 1.5 รายได้

1.6 มโนภาพแห่งตน

2. การสนับสนุนทางสังคม

- 2.1 การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว
- 2.2 การสนับสนุนทางสังคมจากชุมชน
- 2.3 การสนับสนุนทางสังคมจากสังคมและสถาบัน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ยาเสพติด

- 3.1 ทักษะคิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- 3.2 สภาพปัญหาของครอบครัว
- 3.3 อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน
- 3.4 สภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดผู้ใช้ยาเสพติด

ตัวแปรตาม คือ

4. การใช้ยาเสพติด

- 4.1 ระยะเวลาการใช้ยาเสพติด

แผนภูมิที่ 2.3
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น

2.8 สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 เพศมีความสัมพันธ์กับการใช้ยาเสพติดของเด็กเร่ร่อนโดยเพศชายน่าจะมีความสัมพันธ์กับการใช้ยาเสพติดมากกว่าเพศหญิง

สมมติฐานที่ 2 ภูมิภาคในกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้ยาเสพติดของเด็กเร่ร่อน โดยเด็กมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครน่าจะใช้ยาเสพติดมากกว่าเด็กที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด

สมมติฐานที่ 3 มโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการใช้ยาเสพติดของเด็กเร่ร่อน โดยเด็กมีมโนภาพแห่งตนดีน่าจะใช้ยาเสพติดน้อยกว่าเด็กที่มีมโนภาพแห่งตนน้อย

สมมติฐานที่ 4 การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการใช้ยาเสพติดของเด็กเร่ร่อน โดยเด็กมีการสนับสนุนทางสังคมมากน่าจะมีการใช้ยาเสพติดน้อยกว่าเด็กมีการสนับสนุนทางสังคมน้อย

สมมติฐานที่ 5 ทักษะคิดต่อการใช้ยาเสพติดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้ยาเสพติดของเด็กเร่ร่อน โดยเด็กมีทักษะคิดต่อยาเสพติดดีน่าจะมีการใช้ยาเสพติดมากกว่าเด็กมีทักษะคิดต่อยาเสพติดไม่ดี

สมมติฐานที่ 6 สภาพปัญหาของครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้ยาเสพติดของเด็กเร่ร่อน โดยเด็กมีสภาพปัญหาของครอบครัวมากน่าจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้ยาเสพติดมากกว่าเด็กมีสภาพปัญหาของครอบครัวน้อย

สมมติฐานที่ 7 การมีเพื่อนใช้ยาเสพติดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้ยาเสพติดของเด็กเร่ร่อน โดยเด็กมีเพื่อนใช้ยาเสพติดมากน่าจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้ยาเสพติดมากกว่าเด็กที่มีเพื่อนใช้ยาเสพติดน้อย

สมมติฐานที่ 8 สภาพแวดล้อมที่ใกล้ชิดผู้ใช้ยาเสพติด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้ยาเสพติดของเด็กเร่ร่อน โดยเด็กที่อยู่ในสภาพชุมชนที่ทักหรือที่เร่ร่อนอยู่มีคนใช้ยาเสพติดมากเด็กน่าจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้ยาเสพติดมากกว่าเด็กที่ไม่ได้อยู่ในสภาพชุมชนที่ทักหรือที่เร่ร่อนอยู่ไม่มีคนใช้ยาเสพติด